Kuch – bilim va tafakkurda

Ma'rifat

МАЪРИФАТ * ХАЛҚ ЗИЁЛИЛАРИ ГАЗЕТАСИ* معرفت

1931 йилдан чиқа бошлаган 2001 йил 12 декабрь, чоршанба Баҳоси сотувда эркин нархда № 98 (7397)

Da'vat

Биз ўз танлаган йўлимиздан собитқадамлик билан борар эканмиз, нафақат бугунги, аввало, эртанги кунимиз қандай бўлиши, фарзандларимизнинг қандай ҳаёт кечиришини, уларнинг ёруғ келажагини ўзимизга аниқ тасаввур қилиб, режаларимизни шу асосда тузишимиз керак.

Ислом КАРИМОВ

Ibrat

Избоскан туманидаги "Шарқ юлдузи" ширкатлар хўжалигининг фермери Олимжон Рўзиматов шу ҳудудда жойлашган 10-ўрта мактабни қурилиш материаллари бўлмиш лак-бўёқлар билан таъминлаш қаторида 20 нафар бошланғич синф ўқувчиларига ўқув қуролларидан иборат совғалар ҳадя қилди.

ПРЕЗИДЕНТНИНГ ВЕНА УЧРАШУВЛАРИ

Вена. 11 декабр. ЎзА махсус мухбири Анвар БОБОЕВ хабар қилади.

Бугун эрталаб Президент Ислом Каримов ўзи жойлашган "АНА Гранд" меҳмонхонасида Австриянинг собиқ Федерал канцлери Франк Враницкий ҳамда Контролбанк ижрочи директорлар кенгаши аъзоси Рудолф Шольтен билан учрашди. Учрашувда мамлакатларимиз ўртасида иқтисодий алоқаларни ҳар томонлама ривожлантириш, ишбилармонларнинг ҳамкорлигини кенгайтириш, Ўзбекистонга Австрия сармояларини кўпроқ жалб этиш билан боғлиқ масалалар муҳокама қилинди.

Маълумки, Ф.Враницкий Федерал канцлер лавозимида ишлаган пайтда Ўзбекистонга ташриф буюрган. Шундан буён у билан Ислом Каримов ўртасида қалин шахсий дўстона муносабатлар қарор топган. Айни пайтда Ф.Враницкий Австрия ишбилармонлари уюшмасига раҳбарлик қилади. Ислом Каримов Ўзбекистон-Австрия муносабатлари ривожида бу инсоннинг ҳиссаси катта эканини алоҳида таъкидлади ва австриялик ишбилармонларни Ўзбекистонга янада кўпроқ сармоя киритишга даъват қилди.

Президентимиз Европада Хавфсизлик ва Ҳамкорлик Ташкилоти (ЕХҲТ) бош котиби Ян Кубишни қабул қилди. Суҳбат чоғида Ўзбекистон-ЕХҲТ муносабатлари, мазкур ташкилот фаолиятини такомиллаштириш масалалари муҳокама қилинди. Ислом Каримов ЕХҲТнинг хавфсизлик масалаларидаги иштирокини кенгайтириш, ташкилотнинг бу борадаги амалий ҳаракатларини кўпайтириш бугунги куннинг долзарб вазифаси эканини таъкидлади. Учрашувда Афғонистонда юз бераётган воқеалар хусусида ҳам фикр алмашилди.

Мазкур учрашувлардан кейин Президент Ислом Каримов "Хофбург" саройига келди. Уни Австрия президенти Томас Клестил кутиб олди. Олий даражадаги меҳмонни расмий кутиб олиш маросими бўлди. Фахрий қоровул саф тортиб, икки мамлакатнинг давлат мадҳиялари янгради.

Президентларнинг яккама-якка суҳбатида Ўзбекистон билан Австрия ўртасидаги сиёсий-иқтисодий, маданий алоқаларни ривожлантириш масалалари муҳокама қилинди. Австрия раҳбари мамлакатларимиз улкан иқтисодий салоҳиятга эга эканини, Президент Ислом Каримовнинг мазкур ташрифи мавжуд имкониятлардан кенгроқ фойдаланиб, ўзаро ҳамкорлик кўламини оширишга йўл очишини таъкидлади. Айни пайтда у Ўзбекистоннинг халқаро сиёсат майдонидаги ташаббускорлик фаолияти, террорчиликка қарши кураш борасидаги саъй-ҳаракатларига юқори баҳо берди.

Сўнгра шу ернинг ўзида ҳужжатларни имзолаш маросими бўлди.

Унда автомобил, темирйўл ва дарё транспорти, халқаро юк ташиш соҳаларида ҳамда Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети ҳамда Вена университети ўртасида ҳамкорлик тўғрисидаги битимлар қабул қилинди.

Шу куни Президент Ислом Каримов Австрия Федерал канцлери Волфганг Шюссел, Миллий кенгаш (парламент) раиси Ҳэнц Фишер ҳамда ташқи ишлар вазири Бенита Ферреро-Вальднер билан учрашди.

Давлатимиз раҳбарининг Австрияга расмий ташрифи давом этмоқда.

(ЎзА)

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг Австрия республикасига уч кунлик расмий ташрифи давом этмоқда. Ташриф давомида Ўзбекистон Президенти Австрия федерал Президенти ва канцлери ҳамда бошқа расмийлари билан учрашув ўтказди.

Австриянинг умумий майдони 84 минг квадрат километрни ташкил қи-либ, аҳолиси 8 миллионга яқин. Австрия федерал республика ҳисобланади. Бу мамлакат дунё тақдири ҳал этилган жуда кўплаб халқаро учрашув ва мунозараларнинг маркази бўлиб келган ва ҳозир ҳам президент Ислом Каримовнинг Австрияга амалга оширган амалий ташрифи ва унинг доирасида президент Клестил ва ўша пайтдаги федерал канцлер Франк Враницкий билан ўтказган мулоқотлари катта роль ўйнади.

1996 йили Ўзбекистон Олий Мажлиси раиси Эркин Халилов ҳам Австрияда бўлган эди. Ўз навбатида 1993 йили Австриянинг собиқ федерал канцлери Франк Враницкий бошчилигидаги ишбилармонлардан иборат делегацияси бундан ташқари Австрия ташқи ишлар вазири Бенита Фереро-Вальднер хоним ҳам бир неча учун иқтисодиётга юксак хориж технологияларини жалб этиш лозим. Шундай экан, Австрия билан ҳамкорлик республикамизга замонавий илғор технология келишига кенг йўл очиш, саноат тармоқларини янада ривожлантиришга имкон беради. Австриянинг кадрлар тайёрлашдаги, айниқса, банк ва молиявий соҳалардаги, хусусийлаштириш ва солиқ сиёсатини ўтказишдаги тажрибаси республикамиз учун анча қўл келади. Бундан ташқари Ўзбекистон Австрия сармояларини жалб этишдан, саноат ва қишлоқ

ЕВРОПАДА ЎЗ ЎРНИ БОР

шундайдир. Австрия ташқи сиёсатда бетарафлик йўлини тутган бўлиб, айни шу омил дунё кучлари нисбатида унинг муҳим ўрин тутишини белгилаб, Австриянинг халқаро муносабатлардаги таъсири ва обрўсини оширган. Австрия халқи бутун жаҳонга ўз маданий қадриятлари билангина эмас, фан ва маданият соҳаларида эришган жуда катта ютуқлари билан ҳам маълум ва машҳурдир. Мамлакатда 20 га яқин Нобель мукофоти совриндорлари етишиб чиққанлигининг ўзи ҳам майдони ва аҳолиси унча катта бўлмаган республика халқининг иқтидоридан далолат беради. Австрияда сайёҳлик соҳаси ниҳоятда зўр ривожланган. Бу ерга ҳар йили 9 миллионга яқин сайёҳлар келиб туришининг ўзиёқ деярли шунча аҳолига эга бўлган Австрия учун ниҳоятда йирик воқеликдир.

Австрия ва Ўзбекистон ўртасидаги муносабатларга келадиган бўлсак, 1992 йили Президент бор мамлакатмизда бўлган эди. Дарвоқе, 2001 йилнинг ноябрида Вальднер хонимнинг Ўзбекистонга амалга оширган расмий ташрифи давомида Ўзбекистон билан Австрия ўртасида хавфсизлик соҳасидаги ҳамкорлик ва уюшган жиноятчиликка қарши биргаликда курашишга қаратилган ҳукуматлараро битимлар имзоланган эди. У Ўзбекистон ҳукуматининг халқаро террорчиликка қарши кураш борасидаги саъй-ҳаракатларга юқори баҳо берган. Враницкий эса Ўзбекистондаги ижтимоий, сиёсий вазиятга баҳо бериб, юртимизни "барқарорлик рамзи" деб атаган эди.

Европанинг саноати тараққий этган давлатларидан бири бўлмиш Австрия билан ҳамкорлик бизга нима беради?

Ўзбекистон экспортининг салмоқли қисмини хомашё эмас, тайёр маҳсулотлар ташкил қилиши учун кенг кўламда иш олиб бормоқда. Бунинг хўжалиги соҳасидаги унинг илғор технологияларини қўллашдан манфаатдордир.

Ташриф давомида Ўзбекистон ва Австрия ҳукуматлари ўртасида автомобиль, темирйўл ва дарё транспорти, халқаро юк ташиш соҳаларида ҳамкорликни ривожлантиришни кўзда тутувчи шартномалар имзоланди. Булардан бири Вена университети билан Ўзбекистон миллий университети ҳамкорлигига асос солувчи ҳужжатдир.

Бир сўз билан айтганда, мамлакатимиз президентининг расмий ташрифи доирасида имзоланган келишувлар ва аҳдномлар Европа Иттифоқида катта ўрин тутган Австрия Республикаси билан Марказий Осиёда катта нуфузга эга бўлган Ўзбекистон манфаатларига тўла жавоб беради.

А.ҚИРҒИЗБОЕВ,
сиёсий шарҳловчи

● Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов 8 декабрь куни Оқсаройда амалий ташриф билан мамлакатимизга келган АҚШ Давлат котиби Колин Пауэллни қабул қилиб, икки томонлама муносабатлар, минтақавий хавфсизлик, Афғонистонда давом этаётган аксилтеррор операцияси ва бошқа масалалар хусусида фикр алмашди.

● Ўзбекистон Республикаси Марказий комиссиясининг Ўзбекистон Республикаси референдум округларини тузиш тўғрисидаги қарори матбуотда эълон қилинди.

● Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг "Муборак ҳаж зиёратига борувчиларга ёрдам кўрсатиш ҳақида" Қарори эълон қилинди.

JUMLADA JAHON

● "Ал-Қоида" ташкилоти қуролли кучларига қарши курашаётган қўмондонлардан бирининг маълум қилишича, Усама бин Лоден тарафдорлари қуролсизланишга рози бўлишган, бироқ толибларнинг барча қўмондонлари бунга рози эмасликлари ҳақида ҳам хабарлар бор.

● Душанба куни Исроил вертолётлари Иоардан дарёси соҳилидаги Хеврон аҳоли пунктида "Ислом жиҳоди" фаолларидан бири Муҳаммад Сидр кетаётган автомобилга қарата ўқ узиши натижасида у оғир жароҳат олган ва икки нафар бола ҳаётдан кўз юмган.

ДИЛИМИЗ, ТИЛИМИЗ ДУОДА

Munosabat

Ҳур диёримизнинг равнақи, тараққиёти, ўзбек элининг дунёга танилиши йўлида заҳмат чекаётган, ижод қилаётган, курашаётган юртдошларимиз сафида уларни мудом ўз дуои фотиҳалари, керак бўлса меҳнатлари билан қўллаб-қувватлаб келаётган фахрийлар, қариялар ҳам бор.

Янги, 2002 йил муҳтарам Президентимиз томонидан "Қарияларни қадрлаш йили" деб аталди. Бу бежиз эмас. Ўзбек халқининг жасур фарзанди: "Табаррук нуронийларни асраб, авайлаб, уларнинг ҳаётий, бой тажрибалари ўрганилиб, турмушда қўлланса зафарларга элтади" — дейди. Дарҳақиқат, нуронийларнинг турмушда, жамиятда муносиб ўринлари бор. Азалдан ота оилани тебратиш, юртга наф келтириш учун ишга кетганида оилада қиз болани онаси тарбиялаган бўлса, ўғил бола кўпроқ бобоси билан бирга бўлган. Унинг ҳаёт тажрибалари, ўгитлари, насиҳатлари кўмагида вояга етган.

Ўзбекнинг хонадонининг, тўй-маъракасининг тўри қарияларга берилади. Ҳаммамизни шундай кунларга, шундай табаррук ёшларга етказсин, деб ният қилинади. Янги йилимиз "Қарияларни қадрлаш йили" деб номланган экан, биз бундан бениҳоя хурсанд эканлигимизни изҳор қилиб, Президентимизга, халқимизга раҳматлар айтамиз ҳамда дуо қилиб қоламизки, барчамиз соғомон бўлайлик, Ўзбекис-тонимиз тинч-тотувликда янада юксак тараққиётга эришиб, равнақ топаверсин.

Анвархон АҲМАДҚОРИ ўғли,
Сайдимурод СУЛТОНОВ,
Республика Нуронийлар жамиятининг аъзолари, фахрий педагоглар

Мактаб дея аталмиш даргоҳга илк бор қадам қўйганимизда, бутун ҳаётини ҳаяжон тўла кўзларимизга, мурғаккина қалбимизга илм сирларини жо айлашга бағишлаган биринчи ўқитувчимизга умр бўйи таъзим қилсак, оз. Чунки биринчи ўқитувчи олган барча илму ҳикматларимизнинг бош асоси, мезони бўлган "Алифбе" китобини титраб турган жажжи қўлимизга тутқазади. Ундаги барча таянч билимларни онгу шууримизга сингдиради. Ана шундай ўқитувчилардан бири Тошкент шаҳар Чилонзор туманидаги 195-мактабнинг бошланғич синф муаллимаси Дилором Парпиева юқоридаги фикрларимизнинг яққол намунасидир.

Куни кеча мазкур мактабнинг 1-"Г" синфида "Алифбе" байрами бўлиб ўтди. Унда ўқувчилар илк бор ўрганган билимлари ва тайёрлаган шўх куй-қўшиқларини тадбир иштирокчиларига ҳавола этдилар.

Суратларда: тадбирдан лавҳалар.

Ш.АКРОМОВ олган суратлар

Maktabgacha ta'lim muassasalarida

Пойтахтнинг Акмал Икромов туманидаги 19-болалар боғчасида "Конституцияни ўрганамиз" мавзусида байрам эрталиги бўлиб ўтди. Тадбирда 2-тайёрлов гуруҳининг жажжи ўғил-қизлари мусиқа раҳбарлари — Маҳмуда Ҳайдарова ва Гулноза Самандарова ҳамда тарбиячи Раъно Раҳимовалар бошчилигида "Жаннатмакон ўлкам" номли байрам дастурини намойиш этдилар. Унда кичкинтойлар Конституция моддаларини ўз тушунчалари бўйича изоҳлаб бердилар.

— Сиз бахтлимисиз? — сўради тарбиячи.

— Ҳа, биз бахтлимиз, чунки бизнинг ўз уйимиз, ўз ота-онамиз, ўз боғчамиз, ўз давлатимиз бор, — деб жавоб беришди ширинтойлар.

Шундан сўнг тарбиячи ҳуқуқ ва бурч ҳақида бирма-бир саволлар берди.

— Сизлар қандай ҳуқуққа эгасизлар?

— Биз оилада яшаш ва тарбияланиш, оила аъзоларимиз

"БИЗНИНГ ЎЗ УЙИМИЗ, ЎЗ БОҒЧАМИЗ, ЎЗ ВАТАНИМИЗ БОР"

ғамхўрлигидан фойдаланган ҳолда улар билан яшаш ҳуқуқига эгамиз, — деди баралла Мухлиса.

— Сизлар нималар қилсангиз ўз бурчингизни бажарган бўласиз?

— Ота-оналарни ҳурмат қилсак, — деди шошилиб Ирода.

— Насиҳатларига қулоқ солсак, — деди секингина Нафиса.

— Уларга ёлғон сўзламасак, гапирганларида юзни бурмасак, чақирсалар "лаббай" деб жавоб қайтарсак ҳамда Ватанни севсак ўз бурчимизни бажарган бўламиз, — деб жавоб берди Жавоҳир.

Тантанада дилбандлар "Миллат байроғи", "Ҳумо қуши", "Ҳеч кимга бермаймиз сени, Ўзбекистон!", "Ўзбекистон" сингари шеър ва қўшиқлар ижро этишиб, шўх рақсга тушдилар.

Ҳуқуқшунос Муҳайё Йўлдошева ва "Қор ёғди" маҳалла оқсоқоли Қодирхўжа Хўжаев тадбирда иштирок этган ота-оналар, туман болалар боғчалари ва мактабгача таълим муассасалари ходимлари малакасини ошириш республика курси тингловчилари қизиқтирган саволларига атрофлича жавоб бердилар.

Ғоят қизиқарли ўтган байрам тадбири иштирокчиларда, айниқса нозик қалбларда катта таассурот қолдирди.

МУХБИРИМИЗ

МУЛЬТИМЕДИАДА МИЛЛИЙ ИСТИҚЛОЛ ҒОЯСИ

Yangi pedagogik texnologiyalar

Маълумки, ҳозирги кунда сифат муаммоси фаолиятнинг барча жабҳаларини кўпроқ ташвишлантирмоқда. Айниқса, бу жараён таълим тизимини жаҳон андозалари даражасига кўтариш учун олиб борилаётган ҳаракатларда яққол намоёндир.

Маъруза ва амалий машғулотларга таянган ўқув жараёни ўзининг самарасини унчалик бермай қўйди. Анъанавий дарсни янги педагогик технологиялар билан бойитиш, бу йўналишда хорижий давлатларда эришилган натижа ва тажрибалардан фойдаланиш зарурияти келиб чиқяпти.

Ахборот технологияларининг кейинги йиллардаги тез ривожланиши бизга янги ва ноёб бўлган имкониятни, яъни, ўқув жараёнида электрон дарсликлар ва мультимедиа маҳсулотларидан фойдаланиш имкониятларини бермоқда.

Ижодий ва таъсирчанлик нуқтаи назаридан мультимедиа янги санъат туридир. Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети қошидаги академик лицей ўқитувчи ва ўқувчилари томонидан "Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар" китобининг электрон нусхаси яратилди. Уни тайёрлашда лицей информатика фани ўқитувчиси Бахтиёр Сатторов бошчилигидаги ижодий гуруҳ қарийб ярим йил изланди.

Ижодий иш юксак эстетик дид билан амалга оширилган. Техника тараққиёти даврида ҳар бир ўқувчи бу китоб устида мустақил ишлаш имкониятига эга бўлди. Ушбу электрон дарсликда ўқитувчи ва ўқувчилар учун миллий истиқлол ғояси фанини ўрганиш бўйича назарий ва услубий тавсиялар берилган. Ўқитувчига миллий истиқлол ғоясини сингдиришда электрон китобнинг услубий қўлланмалар бўлими орқали олган назарий билимлари ва уларнинг бугунги кундаги амалиёт билан бадиий расмларда ва видеофильмларда бир пайтнинг ўзида танишиб бориши унинг дунёқарашида катта ўзгариш ясайди. Мавзу бўйича билим кўникмаларини мустаҳкамлайди.

Энг асосийси, ушбу жараёнда, жаҳон андозалари асосидаги техник воситалардан фойдаланиб, устозлар билан биргаликда дастурлар яратаётган лицей ўқувчи-ёшларининг иштироки катта аҳамиятга эгадир.

Янги замонавий техник воситалар етарли бўлмаган таълим даргоҳларида "Миллий истиқлол ғояси" фанини ўтишда бошқа мақсадга мувофиқ усулларни излашга тўғри келади.

— Дарс жараёнини ташкил этишда қуйидаги муҳим омилларга эътиборни қаратиш мақсадга мувофиқдир, — дейди, биз билан суҳбатда академик лицейнинг маънавий ва маърифий ишлар бўйича директор ўринбосари Ғуломжон Саидов. Ўқитувчи ўқувчини кўпроқ мустақил ишлашга жалб этади. Ўқитувчи дарсда ҳар бир ўқувчини шу мавзуни ўрганиш учун етарли бўлган турли хилдаги адабиётлар билан таъминлайди.

Обиджон МАҲМУДОВ,
Тошкент Давлат иқтисодиёт университети ўқитувчиси

Mehr-muruvvat oyligi

"Меҳр кўрсат — меҳр кўрасан" ёки "Ғамхўрлик иймондандир" каби доно нақлларга амал қилиб яшаётган халқимизда моҳи Рамазон кунлари меҳрга ташна инсонлар бўлмиш ногиронларга ёрдам бериш, саховат кўрсатиш азалий одатдир. Шунингдек, декабрь ойининг Республика Халқ таълими вазирлиги томонидан кўнгли ярим инсонларга эътиборни кучайтириш мақсадида "Меҳр-мурувват ойлиги" дея эълон қилингани ҳам кишини эртанги кунга умид билан яшашга ундайди.

Яқинда пойтахтимизнинг Юнусобод туманидаги "Иттифоқ" маҳалла гузарида "КРИДИ — ногирон болалар соғлигини қайта тиклаш ва бирлаштириш" жамияти томонидан ўтказилган хайрия тадбири ҳам юқоридаги фикримизнинг яққол далилидир. Шу куни ҳаётда ўз ўринларини топишга интилаётган, ўқишни, ёзишни ўрганаётган, ҳатто спорт билан шуғулланаётган, бир оғиз ширин сўзга ташна болажонлар учун дастурхон ёзилиб, концерт намойиш этилди. Дарвоқе, кеча иштирокчиларида ногирон болалар ташаббуси билан тузилган "КРИДИ" қошидаги ансамбл ижросидаги қўшиқлару рақслар ҳам катта таассурот қолдирди.

ҒАМХЎРЛИК ИЙМОНДАНДИР

Айниқса, болажонларга совға тариқасида махсус ҳаракатланиш мосламалари, яъни, ҳассалар, ногиронлар аравачалари, имконияти чекланган болалар шуғулланадиган машғулот коптоклари ва кийим-кечаклар берилиши дилларга қувонч бағишлади. Хуллас, яхши кунларда ўтказилган яхши тадбир анчайин файзли ўтди.

К. АЛИОХУНОВ

Кўп маротаба Афғонистонда сафарда бўлган олимлар афғон халқини, унинг тарихини ўрганишда кўпроқ қайси жиҳатларга эътибор қаратиш кераклиги хусусида батафсил тўхталишди.

Шунинг учун туман таълим муассасаларида "Обуна шанбалиги" ўтказдик. Тўпланган маблағ "Маърифат" ва бошқа матбуот нашрларига обуна бўлиш учун сарфланди.

Anjuman

"ЎЗБЕКИСТОН — ТАРАҚҚИЁТ САРИ"

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус, таълим вазирлиги, Ўрта махсус касб-ҳунар таълими маркази Ўзбекистон Республикаси Фанлар академиясининг Замонавий информацион технологиялар илмий-техникавий маркази, "Соғлом авлод учун" хайрия жамғармаси, Самарқанд вилояти ҳокимлиги ҳамкорлигида Самарқанд шаҳридаги Сартепа туризм ва маиший хизмат касб-ҳунар коллежида ЎМКҲТ тизими ўқув муассасалари ўқувчилари ўртасида "Ўзбекистон — тараққиёт сари" ёш информатикларнинг 1-республика анжумани бўлиб ўтди.

Унда барча вилоятлардаги касб-ҳунар коллежлари, академик лицейлар ва умумий ўрта таълим мактабларидан 164 нафар ўқувчилар иштирок этдилар.

Самарқанд вилояти ҳокимининг ўринбосари А.Маматов барча иштирокчиларни юртимиз равнақи йўлида катта аҳамиятта эга бўлган мазкур анжуманнинг ўз ишини бошлагани билан қутлади. Профессор А.Аъзамов аждодларимизнинг илм-фан йўналишида қўлга киритган ютуқлари, ал-Хоразмий, ал-Фарғоний ва Мирзо Улуғбек сингари алломаларнинг фан тарихида тутган ўрни ҳақида сўз юритар экан, информатика фанининг имкониятлари инсоният яратган ва қўлга киритган ютуқларнинг барчасидан юқори эканлигини, бу соҳада дунё халқлари эришаётган, амалга ошираётган янгиликлар ҳақида атрофлича тўхталди.

Шундан сўнг иштирокчилар 7 турдаги номинациялар бўйича алоҳида гуруҳларга бўлиниб иш бошладилар. Уларнинг билимини аниқлаш олимпиада синовлари тариқасида олиб борилди.

Ҳар бир қатнашчи ажратилган 4 соат вақт ичида берилган масалаларни компьютер орқали ечдилар. Ҳайъат аъзолари иштирокчилар ишларини диққат билан кузатиб бордилар. Интернет сайтлари номинацияси бўйича ҳайъат раиси, академик Ф. Абуталиев "Бир дақиқа бўлса-да, иштирокчиларни чалғитишга ҳаққимиз йўқ. Чунки зиммамизга келажакда халқаро олимпиадаларда иштирок этадиган ўқувчиларни аниқлашдек катта вазифа юклатилган" дейди.

Барча номинациялар бўйича ҳайъат иши куннинг биринчи ярмида ниҳоясига етди. Тушликдан сўнг ўқувчилар Самарқанд шаҳри бўйлаб саёҳатта чиқдилар. Кун ниҳоясида анжуманнинг тантанали ёпилиш қисми бўлиб ўтди. Унда ғолиблар тақдирланди. Ўтказилган танловнинг фақат оригинал жанр номинациясидагина 1 ва 2-ўрин берилмади. Сабаби, бу жанр бўйича тақдим этилган ишлар анча бўш бўлди. Яратилган ҳажвия, интермедия ва шеър матнлари бадиий қийматга эга бўлмаганлиги сабабли ҳайъат аъзолари томонидан баҳоланмади.

Ўқув компьютер дастурлари, интернет сайтлари, компьютер графикаси ва мультипликация, информатика олимпиадаси, кийборднинг мусобақаси, амалий дастурлар номинациялари бўйича кутилганидан ҳам зиёд натижаларга эришилди.

Шундай қилиб, ҳакамлар ҳайъати қарори билан ўқув компьютер дастурлари номинацияси бўйича 1-ўрин Самарқанд банк коллежи талабаси Меҳроб Соҳибовга, 2-ўрин ТЭАИ қошидаги академик лицей ўқувчиси Аҳмад Абдуллаевга, 3-ўрин ТДТУ қошидаги академик лицей ўқувчиси Павел Козловларга берилди.

Амалий дастурлар номинацияси бўйича 1-ўрин ТЭАИ қошидаги академик лицей ўқувчиси Беҳзод Воисовга, 2-ўрин Фарғона политехника институти қошидаги академик лицей ўқувчиси Фарҳод Кенжаевга, 3-ўрин Самарқанд банк коллежи талабаси Жамшид Ашраповларга берилди.

Интернет сайтлари номинацияси бўйича 1-ўрин ТДТУ қошидаги академик лицей ўқувчиси Павел Козловга, 2-ўрин Бухоро қурилиш коллежи талабаси Руслан Пинатулинга, СамДУ қошидаги академик лицей ўқувчиси Алишер Мирзаевга 3-ўрин берилди.

Компьютер графикаси ва мультипликация номинацияси бўйича 1-ўрин Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети қошидаги академик лицей ўқувчилари Ҳусанов, Ҳафизов, Муҳаммадиевларга, 2-ўрин ТЭАИ қошидаги академик лицей ўқувчилари Абдуллаев, Воисов, Перцовларга, Самарқанд туризм ва маиший хизмат касб-ҳунар коллежи талабаси А.Арлашкинга 3-ўрин берилди. Информатика олимпиадаси номинацияси бўйича 1-ўрин БухДУ қошидаги лицей-интернат ўқувчиси Элёр Муродовга, 2-ўрин Тошкент шаҳри 300-мактаб ўқувчиси Луиза Миндуллинага, 3-ўрин СамДУ академик лицейи ўқувчиси Шерали Рўзиевларга берилди. Кийборднинг мусобақаси номинацияси бўйича 1-ўрин СамДЧТИ қошидаги академик лицей ўқувчиси Жавлон Қўлдошевга, 2-ўрин Навоий ДПИ қошидаги академик лицей ўқувчиси Сарвиноз Улуғовага, 3-ўрин СамДУ академик лицей ўқувчиси Ислом Ҳолиқовларга муносиб кўрилди. Оригинал жанр номинацияси бўйича 3-ўринни Самарқанд банк коллежи талабаси Нафиса Тошева эгаллади.

Бундан ташқари ҳайъатнинг "Профессионал маҳорати учун" махсус сов-рини Тошкент шаҳри Калонов номидаги ўқув юрти ўқувчиси Денис Филиповга берилди.

Самарқанд вилоят ҳокимлигининг "Энг фаол иштирокчи учун" махсус совғаси СамДУ қошидаги академик лицей жамоасига, СамДУнинг худди шундай совғаси Бухоро университети қошидаги лицей-интернат жамоасига топширилди. Яна 15 нафар ўқувчи рағбатлантирувчи мукофотлар билан тақдирланди. "Соғлом авлод учун" хайрия жамғармаси томонидан ҳам рағбатлантирувчи совғалар инъом этилди.

Биз анжуманда информатика олимпиадаси номинацияси бўйича 1-ўринни эгаллаган Элёр Муродов билан суҳбатлашдик.

— Мен анжуманда иштирок этаётганимдан ва эришган ютуғимдан жуда хурсандман, - деди у. — Очиғи, бундай натижани кутмаган эдим. Бугун ўз олдимга катта мақсадлар қўйдим. Бундан кейин янада ушбу соҳага жиддийроқ ёндашиб, компьютер ўқув дастурлари устида тинимсиз ишлайман. Келажакда компьютер бўйича дастурчи бўлиш ниятим бор.

Дунё халқларининг орзуси бўлган Самарқанд қадамжолари ҳам биз сингари барча иштирокчиларга куч-қувват бағишлади. Хоразмга боргач, дўстларимизга бу тарихий анжуман ҳақида узоқ вақт гапириб юрсак керак.

Назокат ШЕРБОЕВА,
«Ma'rifat» мухбири

Сиз Конституцияни биласизми?

Халқ таълими вазирлиги, Давлат Тест Маркази, "Ma'rifat" газетаси таҳририяти танлови

11. Ўзбекистон Республикасида билим олиш ҳуқуқи қандай ҳуқуқлар гуруҳига киритилган?

A) иқтисодий ва ижтимоий
B) иқтисодий ва илмий
C) иқтисодий ва шахсий
D) шахсий
E) маънавий ва сиёсий

12. Қуйидагилардан Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг конституциявий бурчларини аниқланг.

A) мулкдор бўлиш
B) билим олиш
C) табиатга эҳтиёткорона муносабатда бўлиш
D) меҳнат қилиш
E) конституцияга риоя этиш ва қонунлар қабул қилиш

13. Ўзбекистон Республикасида солиқларни қайси орган жорий қилади?

A) Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси
B) Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги
C) Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси
D) Ўзбекистон Республикаси Марказий банки
E) Ўзбекистон Республикаси Президенти

14. Ўзбекистон Республикаси Конституциясига кўра, жамоат бирлашмаларини тарқатиб юбориш қандай амалга оширилади?

A) суд қарори асосида
B) Вазирлар Маҳкамаси қарори асосида
C) Адлия вазирининг буйруғи асосида
D) Республика Президентининг қарори асосида
E) Республика Бош прокурорининг қарори асосида

15. Ўзбекистон Республикаси ички ва ташқи сиёсатининг асосий йўналишларини қайси давлат органи белгилайди?

A) Олий Мажлис
B) Ташқи ишлар вазирлиги
C) Олий Мажлис Кенгаши
D) Вазирлар Маҳкамаси
E) Республика Президенти ва Вазирлар Маҳкамаси

16. Ўзбекистон Республикаси Конституциявий суди қандай ташкил этилади?

A) Олий Мажлис томонидан сайланади
B) Президент томонидан тайинланади
C) Ўзбекистон фуқаролари томонидан сайланади
D) Олий Мажлис Раиси томонидан тайинланади
E) Вазирлар Маҳкамаси томонидан сайланади

17. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси қабул қилган қарорларни ким имзолайди?

A) Олий Мажлис Раиси
B) Президент
C) Бош вазир
D) Олий Мажлис депутатлари
E) Олий Мажлис Кенгаши аъзолари

18. Қорақалпоғистон Республикасининг ижро этувчи давлат ҳокимиятини қайси давлат органи амалга оширади?

A) Жўқорғи Кенгес
B) Вазирлар Маҳкамаси
C) Жўқорғи Кенгеснинг ишчи органи
D) Вазирлар Қўмитаси
E) Вазирлар Кенгаши

19. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг давлат органларини ташкил этиш ваколатлари қайси қаторда берилган?

A) Ўзбекистон Республикасининг бюджетини қабул қилиш
B) Ўзбекистон Республикасининг Олий судини сайлаш
C) Ўзбекистон Республикаси таркибига янги давлат тузилмаларини қабул қилиш
D) Давлат мукофотлари ва унвонларини таъсис этиш
E) Ҳамма жавоблар тўғри

20. Ўзбекистон Республикаси Конституциясига кўра, давлат органлари ва мансабдор шахслар кимлар олдида масъулдирлар?

A) Жамият олдида
B) Барча миллатлар олдида
C) Фуқаролар олдида
D) Чет эл фуқаролари олдида
E) A,C

Диққат: жавобларингизни газетада 100 та савол берилиб бўлгач бир йўла жўнатинг.

ЁШЛАР ЮТУҒИДАН ҚУВОНАМИЗ

Faxr

2001-2002 ўқув йилида ўқишда ва ёшлар орасида энг аълочи талабани рағбатлантириш мақсадида Таълим ва фан ходимлари касаба уюшмаси Самарқанд вилоят қўмитаси стипендия таъсис этган бўлиб, низомга мувофиқ унинг талабгорлари ҳар жиҳатдан етук бўлиши лозим эди.

Яқинда олийгоҳлардан таклиф этилган барча номзодлар ўрганиб чиқилди ва Самарқанд кооператив институтининг иқтисодиёт факультети II курс талабаси Баҳора Аҳадовага ўқув йили давомида тўланадиган стипендиянинг дастлабки уч ойлик миқдори берилди.

Шунингдек, Самарқанд давлат чет тиллар институтининг икки нафар иқтидорли талабалари Дилафрўз Ҳусанова ва Лутфулло Йўлдошевлар ҳам ўзларига кўрсатилган ғамхўрликдан мамнун бўлдилар.

— Мен талаба ёшларимизнинг эришаётган ютуқларидан қувонаман. Масалан, оддий қишлоқ қизи Дилафрўз Ҳусанова Алмати шаҳрида Марказий Осиё мамлакатлари талабалари ўртасидаги япон тили бўйича нотиқлик санъати танловида, Лутфулло Йўлдошев эса МДҲга кирувчи давлатлардаги 25 та олий ўқув юрти талабалари ўртасида ўтказилган танловда мутлақ ғолиб бўлган. Бу билан фахрлансак арзийди. Биз доимо шундай ёшларимизни қўллаб-қувватлаймиз, — дейди қўмита раиси Ҳ.Нормуродов.

Мухбиримиз

Ma'rifat МАСЛАҲАТХОНАСИ

Самарқанд вилояти Жомбой тумани 23-мактаб ўқитувчиси А.Тоштемировдан

САВОЛ: Электр энергия ва газдан фойдаланиш нархини 100 фоиз тўлайсизлар дейишмоқда. Шу тўғрими? Бизларга давлатимиз томонидан қандай имтиёзлар берилганлиги ҳақида маълумотлар берсаларингиз.

ЖАВОБ: Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2001 йил 18 апрелда қабул қилинган 178-сонли Қарорининг "Уй-жой коммунал хизматлар учун ҳақ тўлаш бўйича аҳолига имтиёзлар бериш тартиби тўғрисида"ги Низомига мувофиқ имтиёздан фойдаланадиган фуқаролар учун имтиёзли тарифлар бўйича табиий ҳамда суюлтирилган газ ва кўмирдан фойдаланишнинг 2001 йил 1 июлдан бошлаб қуйидаги нормалари белгиланган.

1. Табиий газ учун ҳақ тўлаш бўйича имтиёзлардан фойдаланувчи шахсларга имтиёзли тарифлар бўйича табиий газдан фойдаланиш нормалари 1 киши учун куб метр ҳисобида белгиланган:

	Бир ой учун	Бир йил учун
Овқат пиширишга Марказий иссиқ сув таъминоти мавжуд бўлган квартираларда	9,0	108,0
Марказий иссиқ сув таъминоти мавжуд бўлмаган ёки иссиқ сув билан вақти-вақти билан таъминланадиган уйларга газ воситасидаги сув иситгичлари ёрдамида иссиқ сув билан таъминлашга	10,5	126,0

2. Уй-жойларга иситиш учун имтиёзли тарифлар бўйича табиий газдан фойдаланиш нормалари, оиланинг имтиёзга эга бўлган аъзолари сонидан қатъи назар, ҳар бир оила учун куб метр ҳисобида, иситиладиган хонанинг 108 куб метри ҳисобида белгиланган:

	Бир ой учун	Бир йил учун
Қорақалпоғистон Республикаси, Хоразм вилояти бўйича (иситиладиган хонанинг 1 куб метри ҳисобига газ сарфи нормаси 2,5 куб метр)	270,0	3240,0
Қолган вилоятлар ва Тошкент шаҳри бўйича (иситиладиган хонанинг 1 куб метри ҳисобига газ сарфи — 2,4 куб метр)	259,2	3110,4

Иситиладиган хонанинг нормадан ортиқча ҳажми учун ҳақ амалдаги тариф бўйича тўланади. Табиий газ сарфини ҳисоблаш приборлари билан жиҳозланган уйларда, квартираларда имтиёзли тариф бўйича табиий газ бериш қуйидаги тартибда нормаланади:

Иситишга — иситиш мавсумининг ноябрдан мартгача (5 ой) давом этадиган белгиланган узунлигини ҳисобга олган ҳолда имтиёзли тариф бўйича ҳақ тўланадиган иситишга газ беришнинг ушбу даври учун ойлик нормаси Қорақалпоғистон Республикаси ва Хоразм вилояти учун 648 куб метр (3240:5 =648), қолган вилоятлар ва Тошкент шаҳри учун 622,1 куб метр (3110,4:5 = 622,1) ҳажмда белгиланган.

Овқат пиширишга ва газ воситасидаги сув иситгичлар ёрдамида иссиқ сув билан таъминлашга табиий газ беришнинг ушбу нормалари бўйича белгиланган ҳажми (куб метр) газ сарфини ҳисоблагичнинг амалдаги кўрсаткичлари бўйича аниқланган ҳажмда чегирилади ва қолган тафовут (имтиёзли тарифлар бўйича ҳақ тўланадиган ҳажмдан ортиқчаси) учун ҳақ, газ сарфини ҳисоблагичлар мавжуд бўлгандан, коммунал маиший эҳтиёжларга табиий газдан фойдаланганлик учун белгиланган амалдаги тариф бўйича тўланади.

3. Имтиёздан фойдаланиш ҳуқуқига эга бўлган фуқароларга имтиёзли тарифлар бўйича суюлтирилган газ бериш йилига битта оила ҳисобига 283,8 миқдорида белгиланган.

4. Имтиёздан фойдаланиш ҳуқуқига эга бўлган ва марказий иситиш тармоғига эга бўлмаган уйларда яшаётган фуқароларга ёқилғи бериш оила ҳисобига 1 тонна кўмир миқдорида белгиланган.

II. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1993 йил 1 декабрдаги "Электр энергиясидан имтиёзли тарзда фойдаланувчи аҳоли учун электрдан фойдаланиш ҳажмини белгилаш тўғрисида"ги Қарорига мувофиқ, электр энергиясидан фойдаланиш меъёри ойига 110 квт. соат миқдорида белгиланган. Ушбу меъёрдан ортиқ фойдаланилган электр энергияси учун умумий тарифда ҳақ тўланади.

Электр энергиясидан фойдаланишда шаҳарда яшовчи ўқитувчилар 50 фоиз, қишлоқда яшовчилар 100 фоиз имтиёздан фойдаланадилар.

Й.АҲМЕДОВ,
Ўзбекистон таълим ва фан ходимлари касаба уюшмаси Марказий қўмитаси бош мутахассиси

Oliy o'quv yurtlarida

ҚАДИМГИ ВА БУГУНГИ АФҒОНИСТОН

Афғонистон минг йилликлар давомида кўҳна Турон заминининг ажралмас бўлаги, маданият, фан ва дин марказларидан бири бўлиб келган. Тарихга мурожаат қиладиган бўлсак, бу ҳудуд асрлар мобайнида дунё халқлари эътиборида бўлган. Афғонистон ўтмиши Марказий Осиё халқлари тарихи, бевосита кушонлар, сомонийлар, темурийлар тарихи билан чамбарчас боғлиқ. 1978 йилги фуқаролар уруши бошланиши ва бунга собиқ Иттифоқнинг аралашуви таъсирида афғон халқи бошига ҳозир ҳам тугамаётган даҳшатли кулфатлар тушди.

Тошкент Давлат шарқшунослик институтида бугунги Афғонистондаги сиёсий вазиятни барқарорлаштиришда жаҳон ҳамжамияти ва Ўзбекистоннинг ўрни мавзуида шарқшунос олимлар ва талабалар ўртасида анжуман бўлиб ўтди. Кўп маротаба Афғонистонда сафарда бўлган олимлар афғон халқини, унинг тарихини ўрганишда кўпроқ қайси жиҳатларга эътибор қаратиш кераклиги хусусида батафсил тўхталишди.

Абдулмунжид ҚОРИЕВ,
ТДШИ III-курс талабаси

ЁШ ҲУҚУҚШУНОСЛАР УЧУН МУҲИМ УЧРАШУВ

Тошкент Давлат юридик институтининг "1-ҳуқуқ" факультети талабалари билан Президент давлат маслаҳатчиси Н.Исмоилов ўртасида учрашув бўлиб ўтди. Учрашувга ташриф буюрган меҳмон судларни либераллаштириш мавзусида маъруза ўқиди. У талабаларга суд тизимидаги ўзгаришлар, «Жиноят Кодекси»да берилган жазо тизимига, шунингдек, Маъмурий жавобгарлик ва ЖПКларига киритилган сўнгги қўшимчаларни батафсил тушунтириб берди.

Таъкидлаш жоизки, анча жонли руҳда ўтган мазкур учрашув давомида Президентимиз Ислом Каримовнинг Олий Мажлис сессиясида сўзлаган нутқи таҳлил қилинди.

Жиноят ва фуқаролик ишлари судидаги суд ижрочисининг алоҳида ажралиб чиқиши, маъмурий ҳуқуқбузарликларнинг таснифи ва улар учун жавобгарлик соҳасидаги ўзгаришлар ҳақида ҳам талабалар ўзилари қизиқтирган саволларга жавоб олдилар.

Бу каби учрашувлар биз бўлажак ҳуқуқшуносларнинг ҳуқуқий фанларни ҳозирги ўзгаришлар билан уйғунликда ўзлаштириб боришимизга катта ёрдам беради.

Тоҳиржон ҒОФУРОВ,
ТДЮИ "1-Ҳуқуқ" факультети 3-курс талабаси

Gazeta va gazetxon

БУХОРОДА «МАЪРИФАТ» КУНЛАРИ

Ҳар бир матбуот нашрининг ўқишлилиги, оммавийлиги ва ўрни асосан мазкур нашрнинг ҳаётга яқинлиги, давр руҳига ҳамоҳанглиги, муштарийлар маънавий эҳтиёжларини қай даражада қониқтира олиши, ахборотлар кўламининг қамрови билан ўлчанади. Бозор муносабатлари қарор топаётган, турли номдаги газета ва журналлар кўпайиб бораётган, барча жабҳада туб ислоҳотлар амалга оширилаётган, замондошларимиз тафаккурида янгиланиш ва юксалиш жараёни кечаётган ҳозирги шароитда бу мезон, айниқса, муҳимдир. Ана шу нуқтаи назардан қараганда, "Маърифат" газетаси мамлакатимиз халқ зиёлилари ҳаётини қай даражада акс эттираётир? Материаллар мазмундорлигини янада ошириш, мундарижасини бундан ҳам бойитиш учун нималарга эътиборни кучайтириш зарур?

Яқинда Бухорода "Маърифат" газетаси кунлари муносабати билан вилоят халқ таълими бошқармасида бўлиб ўтган тадбирларда асосий диққат-эътибор ана шу масалаларга қаратилди.

Бошқарма раҳбарияти, шаҳар ва туманлар халқ таълими бўлимлари мудирлари иштирок этган мазкур йиғилишни бошқарма бошлиғи Салим Мухторов олиб борди. Дастлаб газета бош муҳаррири Ҳалим Саидов сўзга чиқиб, ўзи раҳбарлик қилаётган ижодий жамоа амалга ошираётган ишлар, галдаги режалар ҳақида қисқача тўхталди.

Шундан сўнг тўпланганлар газета ўзларининг амалий фаолиятларида яқин кўмакчига айланиб қолганлиги, ёритилаётган материаллардаги ижобий жиҳатларни эътироф этиш билан бир қаторда баъзи бир фикр-мулоҳазалар, таклифларини ҳам ўртага ташладилар. Шу ўринда уларнинг айримларини келтириб ўтмоқчимиз.

Зубайдулла Абдуллаев (Коғон туман ХТБ мудири): — Газетада "Даъват" рукнида берилаётган ибратли фикрлар барчамизга маъқул. Газетхонлик, китобхонликка эътиборни кучайтириш мақсадида туманда "Маърифат" кунлари ўтказаяпмиз. Бу пировардида таълим-тарбия жараёнида ҳам ижобий натижаларга олиб келмоқда.

*Амин **Азимов (бошқарма бошлиғи ўринбосари):*** — Янги педагогик технология ҳақида кўп гапирилаяпти. Зеро, бу тизимдаги ислоҳот жараёнларининг асосини ташкил этади. Лекин ҳозирга қадар янги педагогик технология мезонлари ишлаб чиқилмаган. Газета шу масалани кенгроқ ёритса ва тегишли меъёрий ҳужжатлар ишлаб чиқилишига ўз таъсирини кўрсатса.

Саидризо Қулижонов (Ф.Хўжаев туман ХТБ мудири): — "Маърифат" ўқитувчининг иш столида турадиган асосий нашрлардан бири. Унда ахборотлар рангбаранглигига эътибор янада кучайтирилишини истардик. Токи, ўқитувчи улардан нафақат тизим, балки мамлакатимиз, дунё саҳнидаги воқеалар нафасини сезиб турсин.

Раҳмат Нарзуллаев (Бухоро туман ХТБ мудири): — Газетада кроссворд, турли бошқотирмалар берилаётганлиги яхши. Бу ақлни чархлаб туриш, доимий изланишга ундайди. Худди шундай навбати билан фанлар бўйича мураккаб тест саволлари ҳам мунтазам эълон қилинса.

Хайрулло Ҳакимов (Шофиркон туман ХТБ мудири): — Ўқитувчи ўзи дарс бераётган фанни пухта билишдан ташқари кундалик ҳаётимизда юз бераётган воқеалар, пешқадам ҳамкасблари фаолиятидан мунтазам хабардор бўлиши, уларга теран муносабат билдира олиши ва кези келганда, сабоқларда қўллаши зарур. Бу газета ва журналларни ўқиб ва уқиб боришни тақозо этади. Шунинг учун туман таълим муассасаларида *"Обуна шанбалиги"* ўтказдик. Тўпланган маблағ "Маърифат" ва бошқа матбуот нашрларига ёзилиш учун сарфланди.

***

Бухоро шаҳридаги 9-мактабда бўлиб ўтган давра суҳбати ҳам ана шундай фикр-мулоҳазаларга бой бўлди. Она тили фани дастур ва дарсликларини синовдан ўтказиш маркази бўлган мазкур илм даргоҳи раҳбари Муҳиба Сатторова, рус тили ўқитувчиси Назира Зикрияева, бошланғич синф муаллимаси Жамила Болтаева ва бошқалар ҳам севимли нашрлари саҳифаларида яна қандай мавзуларни кенгроқ ёритиш юзасидан ўз истакларини билдирдилар. БДУ профессори, филология фанлари доктори Асқар Ғуломов эса келгусида она тили дастур ва дарсликларининг камчиликларини бартараф этиш, мукаммаллигига эришишда газета ташаббускор, ташкилотчи ва нуфузли минбар вазифасини ўташи зарурлигини таъкидлади.

— Газета мундарижасини янада бойитиш ўз навбатида муштарийлар фаоллигига ҳам боғлиқ, — деди мазкур тадбирлар якунида сўзга чиққан бошқарма бошлиғи Салим Мухторов. — Негаки, газетхонларнинг салмоқли қисми ўқитувчилар, таълим тизимининг катта-кичик бўғинлари раҳбарлари, бир сўз билан айтганда, соҳада юз бераётган янгиланиш, ўзгаришлар жараёнларининг бевосита иштирокчиларидир. Демак, юзага келган муаммолар, нималарга эътиборни кўпроқ қаратиш кераклиги уларга яхши маълум. Зеро, ибрат олса арзигулик изланиш ва ташаббуслар, аввало, уларнинг кўз ўнгида кечади. Газетхон бош-қалар билан фикрлашишни истаган, ўзини қизиқтирган, ўйлантирган, ташвишга солган мавзулар тўғрисида таҳририятга хат-хабарлари билан мунтазам қатнашиб турган тақдирдагина муштарак мақсад — севимли наш-римизни ўқувчиларга бундан ҳам яқинлаштириш имкониятлари кенгаяди.

Учрашув сўнгида газета ходимлари таклиф-мулоҳазалар учун миннатдорчилик билдириб, ушбу фикрлар таҳририятнинг келгуси иш режасида ўз аксини топажагига ишонч билдирди ва тадбирнинг фаол қатнашчиларига "Маърифат" газетасининг эсдалик совғаларини топширилди.

Жаҳонгир ИСМОИЛОВ,
"Маърифат"нинг махсус мухбири

YANGI ALIFBONI O'RGANAMIZ

21-дарс

КЎЧИРИШ ҚОИДАЛАРИ

Савод ўргатишда сўзни бўғинга ажратиш ва бўғин кўчириш қоидаларини билиш муҳим аҳамиятга эга. Умуман, ёзиш ва ўқишни ўргатишда бўғинга асосланиш таълим усулиёти мазмунига чуқур сингдирилган. Лотин ёзувига асосланган ўзбек алифбоси ва имлосини пухта ўзлаштиришда ҳам бўғин кўчириш қоидаларини билиш муҳим ўрин тутади. Хусусан, янги алифбомиздаги учта ҳарфий бирикмаларни оддий ҳарфлардан фарқлаган ҳолда олдинги сатрдан кейингисига кўчириш, қисқартма ва рақамли сўзларни сатрдан сатрга кўчириш масалаларида хатога йўл қўймаслик учун ҳам бу амаллардан яхши хабардор бўлиш тақозо этилади.

Таъкидлаш жоизки, янги имло қоидаларида олдингисига қараганда кўчириш қоидалари нисбатан аниқлаштирилган ва бойитилган. Бугунги имлога кўра, сўзларни сатрдан сатрга кўчиришнинг бир неча турларини ажратиб кўрсатиш мумкин. Шунинг учун кўчириш қоидаларини мақсад ва мазмунига кўра чуқурлаштирган тарзда ўрганиш ҳамда хотирада сақлашда қуйидаги ҳолатларга эътибор беришни тавсия этамиз.

I. БЎҒИНЛАБ КЎЧИРИШ

Кўп бўғинли сўзларнинг олдинги сатрга сиғмай қолган қисми кейинги сатрга бўғинлаб кўчирилиши мумкин. Бунда имловий хатога йўл қўймаслик учун сўзни бўғинга ажратиш амалларига қатъий риоя қилиш зарур. Сўздаги унлилар миқдори ва айтилишидаги ҳаво оқими зарбининг қанча товушни қамраб олишини назарда тутиб, сўзни бўғинларга тўғри ажратиб, сўнг кейинги сатрга кўчиришга ҳаракат қилинг. Масалан: ***tanta-na = tan - ta-na, o-na-miz, pax-tazor = paxta-zor, lo-la, sinf-dosh*** *каби.*

Унутмангки, бир бўғинли сўзлар сатрдан сатрга кўчирилмайди.

Маълумки, тилимизда бош ва охирги бўғини бир унли ҳарфдан иборат бўлган сўзлар ҳам мавжуд. Бундай сўзларда бўғин кўчирилиши қуйидагича амалга оширилади:

1) агар сўзнинг бош, яъни биринчи бўғини бир унлидан иборат бўлса, бундай бўғин биринчи сатрда ҳам қолдирилмайди, алоҳида ҳолда кейингисига ҳам кўчирилмайди, фақат бошқа бўғинлар билан биргаликда олдинги сатрда қолдирилади. Масалан: o-pasi эмас, ***opa-si; a-dabiy эмас, ada-biy; u-larga эмас, ular-ga*** *каби;*

2) агар сўзнинг охирги бўғини бир унли ҳарфга ажралса, унинг ёлғиз ўзи кейинги сатрга кўчирилмайди. Бундай ҳолатларда сўнгги икки бўғинни кейинги сатрга кўчириш тавсия этилади. Масалан: ***mudofa-a*** *эмас,* ***mudo-faa, manba-i*** *эмас,* ***man-bai, mutola-a*** *эмас,* ***muto-laa*** *каби. Шуни унутмангки, кирилл алифбоси асосидаги имлода* ***ё, я, ю*** *ҳарфлари бир ҳарфли бўғин ҳисоблангани учун ёлғиз ўзи сатрда қолдирилмас ва бошқа сатрга кўчирилмас эди. Лотин ёзувидаги алифбомизда эса бу товушлар икки ҳарф билан, яъни* ***yo, ya, yu*** *тарзида ифодалангани учун улар сатрдан сатрга икки ҳарфли бўғин сифатида кўчирилаверади. Қиёсланг:* ***дунё =dun-yo, соя = so-ya, кимё = kim-yo.***

Ўзлашма сўзларда бўғин бошида ҳам, охирида ҳам икки ва ундан ортиқ ундош қатор келиши мумкинлиги туфайли бўғин кўчирилишида она тилимиздаги сўзлардан фарқлироқ ҳолат юзага чиқади. Бундай ҳолатларда янги имло қоидасига кўра қуйидагича йўл тутилади:

1) агар бу бўғинда икки ундош қатор келса, бўғин кўчирилишида иккаласи қўшалоқ ҳолда кейинги сатрга кўчирилади. Яъни қўш ундошлар ажратилмаган ҳолда сатрдан сатрга кўчирилади. Масалан: ***telegram-ma*** *эмас,* ***tele-gramma; biog - rafik*** *эмас,* ***bio-grafik, kom-mersant*** *эмас,* ***kommer-sant*** *каби;*

2) агар уч ундош ёнма-ён келса, биринчи ундош олдинги сатрда қолдирилиши, қолган иккитаси эса кейинги сатрга кўчирилиши керак. Қаранг: ***silin-drik, kon-trabas, kon-stitutsiya, dok-trina*** *каби.*

Янги алифбомизда бир товушни ифодалаш учун қабул қилинган ***sh, ch, ng*** *ҳарфий бирикмалари яхлит ҳолида сатрдан-сатрга кўчирилади. Аввалги дарсларимизда таъкидлаганимиздек, бўғин кўчиришда ҳам бу ҳарфлар бирикмаларини* ***s + h,*** *хусусан, кўп учрайдиган* ***n+ g*** *ҳарф қўшилмаларидан фарқлаган ҳолда кўчириб ёзиш лозим. Қиёсланг:* ***ish - ora ˜ is'-hoq, mai-shat ˜ mas' - hab, si-ngil ˜ sin-gan, so'ng-gi ˜ bugun-gi*** *каби.*

Бўғинлаб кўчиришда яна бир ҳолат тутуқ белгиси билан ёзиладиган сўзлар имлосига боғлиқдир. Ўзидан олдинги унлининг чўзиқ, ундошнинг эса ажратилиб айтилишини билдирувчи тутуқ белгиси бўғинлаб кўчиришда доимо олдинги бўғинда (сатрда) қолдирилиши лозим. Масалан: ***ma'-rifat, ta'sir, sur'-at, mash'-al, jur'-at*** *каби.*

(Давоми бор)

Абдурозиқ РАФИЕВ,
ЎзМУ кафедра мудири доцент

Fikr, mulohaza, taklif

ТАЪЛИМДА РАҚОБАТ МУҲИТИ

Илм, тараққиёт, келажак шиори Президентимизнинг "Фарзандларимиз биздан кўра кучли, билимли, доно ва албатта бахтли бўлишлари шарт" деган даъватига тўла-тўкис мос келади. Ўтган давр тажрибаси, сабоғи муайян хулосалар чиқаришга ундайди. Айниқса, кадрлар сиёсатида олиб борилган саъй-ҳаракатлар Ўзбекистонни, айтиш мумкинки, ўзига хос таълим мамлакатига айлантириб, жаҳон жамоатчилиги эътибори ва эътирофига олиб келди. Россиялик профессор В.Шукшунов тили билан айтганда, "Кадрлар тайёрлаш миллий дастури — Ўзбекистон Президентининг ўзига хос ноу-хоусидир".

Бироқ, очиғини айтганда, қонунларнинг қабул қилиниши ва амалга киритилиши ишнинг бир томони. Амалдаги шаклланган таомилларни кескин рад этмаган ҳолда, қонун талабларини рўёбга чиқариш, баркамол авлодни вояга етказиш борасидаги фикр-мулоҳазаларимни сиз билан ўртоқлашмоқчиман.

Таълим тизимида ҳам жамиятнинг бошқа соҳаларида бўлаётганидек, рақобат муҳитини яратиш мавриди келди. Табиий савол туғилади: нега бошқа соҳаларда рақобат бору, таълимда йўқ. Бу ерда биз ислоҳотни инқилобий усулда амалга ошириш керак, деган фикрдан йироқмиз. Балки тадрижий (эволюцион) йўл билан амалга ошириш керакдир. Аммо бунинг муддати чўзилиб кетмасин. Зеро, рақобат муҳити яратилдими, унинг ўзи тўхтовсиз жараён. Ҳозир баайни шароит пишиб етилди.

Рақобатнинг долзарблиги: қотиб қолган (догма) тизимига барҳам беради. Талаба (тингловчи) ҳозирги амалдаги тизимда хоҳласа-хоҳламаса, ўша вақтда, ўша дарсда бўлиши лозим. Акс ҳолда "нб" тушади. Бу ўз-ўзидан муаллим билан талаба, деканат билан талаба ўртасига "совуқлик" олиб келади.

Рақобат бор жойда — тараққиёт бор. Шундагина фанда, илмда, ўқув даргоҳларида ўз ишларининг усталари (донишлари) қоларди, сараланарди.

Амалий аҳамияти: профессор-ўқитувчи учун кенг жамоатчилик томонидан тан олиниши бу энг катта тақдирлов (стимул) ҳисобланади. Келгусидаги педагогик фаолиятга ажойиб импульс беради. Янада ўрнак бўлишга интилади. Атрофдагиларга ҳам эталон вазифасини ўтайди. Хуллас, маънавий рағбатлантирувчи кучи беқиёс.

Албатта, бундай ранг-баранг ўзига хос тизимни яратиш жуда қийин. Дастлабки пайтларда буни бизнинг маҳаллий менталитетимиз кўтармаслиги мумкин.

Талабалар орасида социологик сўровлар ўтказиш қийин эмас. Бу профессор-ўқитувчининг рейтингини беради. Бунда ўқитувчининг нотиқлик даражаси, маъруза-машғулотлар олиб боришдаги эркинлиги, ғоя ва таклифлар беришда мустақиллиги, соҳани қай даражада ўзлаштирганлиги, қўйилган мавзуни очиб бера олиш маҳорати, ўз соҳасининг махсус (специфик) хусусиятларини ҳисобга олганда истеъдодининг йўналишлари, услубларининг ёрқин акс этишига баҳо берилади.

Маълумотларга қараганда, Давлат ва жамият қурилиши Академиясида бундай амалиёт бор, уни оммалаштириш керак. Рейтингдан ижобий натижа олганларни саралаш керак.

Рақобат муҳити яратишнинг яна бир қулай йўли бу — турли танловлар уюштиришдир. Масалан, "Йилнинг энг яхши дарслиги", "Йилнинг энг яхши ўқув қўлланмаси", "Йилнинг энг яхши журнал мақоласи", "Йилнинг энг яхши газета мақоласи", "Йилнинг энг яхши слайди", "Йил профессори", "Йил доценти", "Йил ўқитувчиси", "Йил диссертацияси" каби танловлар назарда тутилмоқда.

Бу танловлар 2 босқичда ўтказилса, унинг нуфузи янада ошарди. Биринчиси, институтда, иккинчиси республика миқёсида. Танловларни уюштиришда Республикадаги нодавлат ташкилотларни, савобталаб фирмаларни жалб этиб, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги шафелигида амалга оширса бўлади.

Мумкин қадар битта маърузачи (лектор) битта потокка дарс бериш амалиётига ўтиш керак. Шунда талабалар устоз саралайдилар.

Талабаларга семестр бошланиши олдидан фан ва маърузачи ўртоқнинг қисқача "ташрифномаси" (ташриф қоғози)ни етказиш керак (у ерга фан ҳақида, маърузачи ҳақида, маърузачининг нашрлари ҳақидаги маълумотлар киритилади).

Фан (дарс) янгидан бошланишида одатда, талабаларда бу ҳақда ҳатто ибтидоий тасаввур ҳам бўлмайди. Натижада профессор-ўқитувчилар фанга киришда ўзини таништиришдек ғоят мураккаб жараёнга дуч келади.

Маърузалар матнини талабаларга 3-5 кун илгари тарқатишни йўлга қўйиш керак. Шунда "маърузачи ҳамма маълумотларни бера олмаяпти", деган эътироздан қутилардик. Талабалар ҳам дарс (маъруза)га тайёр ҳолда келадилар. Ва, ўз навбатида асосан тушунмаган муносабатлар, саволлар юзасидан мулоқот бўлиб ўтади. Қолаверса, аудиторияда ишчан, "тирик" муҳит (атмосфера) яратилади.

Машғулотларни аудиторияларда эмас, лозим бўлса бевосита амалиёт ўчоқларида ўташни йўлга қўйиш керак. Фарғона Давлат университетида шундай тажриба бор. Бу — ўз-ўзидан ОЎЮда алмисоқдан қолган амалиёт ўташ тизимига ҳам туб ўзгаришлар киритишни тақозо этади. Айтайлик, юридик соҳада "жазо тайинлаш" мавзуси ноябрь ойида ўқилиб, амалиёт келаси йил июль ойларида ўталади. Бу қанчалик самара беради? Ҳар ҳафтада бир кун амалиёт ўташ ташкил қилинса, бир ойда 4 марта дегани. Бир сафар — прокуратурада, бошқа сафар — ички ишлар бўлимида, кейингисида — судда бўлсин. Бунинг самарасига ишониш мумкин.

Республика миқёсидаги тарқоқ ҳолдаги илмий потенциал кучларни бирлаштиш керак. "Устоз-шогирд" мактабини жонлантиришда ўзига хос мактаб яратган олимлар тажрибасини умумлаштирган ҳолда ўрганиш бу тарқоқликни йўқотади. Бу ўринда ОАКнинг профессорлик, ЎзФАнинг академиклик унвонларини беришга қўйилган талабларига тўла қўшиламиз.

Сир эмас, таълим-тарбияни бир-бирисиз тасаввур қилиб бўлмайди. Таълимда ҳам, тарбияда ҳам танаффус бўлмайди. ОЎЮга қабул қилинган кунидан бошлаб, таълим талабага буюк келажагининг дебочаси эканлигини, бу Ватаннинг унга кўрсатган ғамхўрлиги эканлигини уқтириб бориш керак. Бу ерда асосий, дастлабки вазифа, 1-курсларга таълим-тарбия берадиган устозлар зиммасига тушади. У мамлакатимизда содир бўлаётган ислоҳотлар, ўзгаришларга дахлдорлик, эгалик ҳиссини сезсин. Томошабин, шунчаки кузатувчи бўлиб қолмаслиги керак. Талаба-ёшлар шундай бир гўзал диёрда — Ўзбекистонда яшаб, ижод қилаётганидан ғурурлансин. Ҳар вақт, ҳар дам унинг ишқи, ҳимояси, гуллаб-яшнаши учун қайғурсин.

Охирги пайтларда ОЎЮларида бир ҳолат анъана тусига кириб бормоқда: чет элдан мутахассис чақириш. Бу яхши албатта, ҳам халқаро ҳамкорлик, ҳам тажриба алмашиш. Аммо ўзимизнинг маҳаллий профессор-ўқитувчиларимиз билим даражаси ҳам уларникидан кам эмас.

Жамиятда ўқитувчи-зиёли, мураббий-устоз деган шарафли номнинг нуфузини таъминлаш керак. Уй шароитида битта фарзандга бирор нимани ўргатиш қанчалик мушкулу, устоз эса бутун бир гуруҳ ёки синф билан ишлайди.

Устознинг оқ фотиҳасини олиш, уларни рози-ризо қилиш, меҳнатдан манфаатдорлигини таъминлаш — бу жамиятимизнинг эзгу аъмолларига айланиши керак. Устоз отангдай улуғ деганда, халқимиз қанчалар доно ҳукм чиқарган.

Миродил БАРАТОВ
ТДЮИ "Фуқаролик ҳуқуқи" кафедраси катта ўқитувчиси

БИЗ ҲАВАС ҚИЛГАН АЁЛ

Аёл ҳақида гапирмоқчи бўлган ҳар бир инсон унинг қайси бир хислатини биринчи тилга олишни билмай қолади. Оқила ва вафодор ёр десинми, саранжом-саришта уй бекаси деб атасинми, меҳрибон ва мушфиқ она дея таърифласинми ёки эл-юрт дарди, миллат фарзандларининг келажаги учун қайғуриб яшаётган миллатпарвар инсон деб алқасинми!

Биз ҳикоя қилмоқчи бўлган аёл Маҳфуза Ҳамроқуловада мана шу фазилатларнинг барчаси мужассам.

Маҳфуза опа Самарқанд вилояти Самарқанд туманидаги 40-мактаб ўқитувчиси. У кишининг саъй-ҳаракати, елиб-югуриши туфайли Шўрбон, Шўрбонча, Бодиҳо, Амриобод қишлоқлари болалари учун мактаб биноси ишга тушганига ҳам, мана 10 йил бўлибди. Маҳфуза Ҳамроқулова бирни "ака", бирни "ука", деб мактаб атрофини ободонлаштиришга, мактаб йўлини асфальт қилдиришга эришди.

Меҳнат қилган элда азиз, дейишади. М.Ҳамроқулова меҳнатидан бахт топаётган инсонлар сирасига киради. Мустақиллигимизнинг 10 йиллиги муносабати билан қаҳрамонимиз "Мустақилликнинг 10 йиллиги" кўкрак нишони билан тақдирланди.

Бу муаллима аёл нафақат мактабда, балки, ўзи яшаётган Шўрбон маҳалласида ҳам катта-кичикнинг маслаҳатгўйи, сирдоши. Маҳалла хотин-қизлари опани ўзларига йўлбошчи қилиб олишган.

М.Ҳамроқулованинг беш нафар ақлли, билимли, одобли фарзанди бор. Икки нафар келин ардогидаги қайнона ва бир этак набираларини ардоқлаб яшаётган буви Маҳфуза Ҳамроқуловага ҳамма ҳавас билан боқади.

Манзура САИДОВА,
Барно МАТМУРОДОВА

Таълим масканларида иқтидорли болалар билан фаолият олиб бориш ўзининг самарали натижаларини бермоқда. Мактабларда иқтидорли болаларни танлаб олиб, уларнинг билимини янада ошириш учун бор имкониятларидан фойдаланаётган ўқитувчилар талайгина. Ана шундай ўқитувчилардан бири Олтиариқ туманидаги иқтидорли болалар мактаби бошланғич синф ўқитувчиси, "Шуҳрат" медали соҳибаси Пўлатой Ҳожиматова кўп йиллардан буён ёш авлодни тарбиялаб келмоқда.

Суратда: П.Ҳожиматова дарс жараёнида.

Б.РИЗОҚУЛОВ олган сурат.

МЕҲРИБОНЛИК УЙЛАРИДА КОНЦЕРТ

Сирдарё вилоят маданият ишлари бошқармаси ташаббуси билан Гулистон шаҳар "Меҳрибонлик уйи"да катта концерт дастури намойиш этилди. Унда "Сирдарё наволари" ашула ва рақс дастаси хонандаси, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Асадилло Холиқов, раққосалар Оксана Скляр, Татьяна Красникина, халқ ижодиёти маданий-маърифий ишлар вилоят бўлими хонандаси Шуҳрат Абдуллаевлар ўзларининг куй-қўшиқ ва рақслари билан болалар кўнгилларини хушнуд этдилар. Тадбир сўнгида "Меҳрибонлик уйи" болаларига вилоят ҳокимлигининг совғалари улашилди.

М.КАРИМОВА

ШОИРА ХОТИРАСИ МАНГУ ЯШАЙДИ

А.Қодирий номидаги Навоий вилоят илмий универсал кутубхонасида шоира ва давлат арбоби Нодирабегим таваллудининг 210 йиллигига бағишланиб "Шоира хотираси мангу яшайди" деб номланган бадиий кеча ўтказилди. Тадбир илмий универсал кутубхона ҳамда Навоий шаҳар болалар ва ўсмирлар халқ ижодиёти уйи маъмурияти ҳамкорлигида ўтказилди. Вилоят кутубхонаси директори Ихтиёр Ҳамроев сўзга чиқиб, шоиранинг ҳаёти ва ижоди ҳақида маъруза қилди. Халқ ижодиёти вилоят маркази ходими Ҳусниддин Раҳматов ва Глинка номидаги мусиқа мактабидан Салим Мамадиёров ижросида Нодира ғазаллари тинглаиди. Навоий шаҳар болалар ва ўсмирлар ижодиёти уйи қошидаги "Назокат" қизлар рақс дастаси жозибали рақслар намойиш этди. Фаол китобхонлар томонидан махсус тайёрланган дастур кеча иштирокчиларининг олқишига сазовор бўлди. Кечада Навоий санъат коллежи, халқ ижодиёти илмий услубият вилоят маркази ва марказий кутубхонадан вакиллар иштирок этдилар. Кечани вилоят кутубхонаси ходимларидан Лаззатхон Қодирова, Сарвиноз Қодировалар олиб бордилар.

С.ЖЎРАЕВА

Bir g'azal tahlili

ДЕРЛАР: «БАҚОЙИ РУҲ»

Мумтоз адабиётимизни синчиклаб ўрганган одам шунинг гувоҳи бўладики, тасаввуф ғоялари ҳар бир шоир ижодида ўзига хос тарзда давом этиб, ривожлантириб борилган. Чунончи, Муҳаммад Ризо Эрниёзбек ўғли Огаҳий шеъриятида ҳам шуни кўрамиз. Огаҳийнинг лирик девони "Таъвиз ул-ошиқин"да тасаввуф ғояларини бадиий талқин этган орифона ғазаллар ҳам, илоҳий ишқни дунё гўзаллиги, жумладан, инсон ҳусну жамоли, кечинма-изтиробларию қувонч-фараҳлари билан боғлаб тасвирловчи ошиқона ғазаллари ҳам жой олган. Умуман, Огаҳий ғазалларида Навоий таъсири яққол сезилиб туради. Буни адабиётшунос олимларимиз қайд этганлар. Бу таъсир тасаввуфга муносабатда ҳам кўзга чалинади. Зеро, Огаҳий ҳам Навоий каби тариқат амалиётини ўтаган сўфий эмас эди. Балки, тасаввуфни инсон руҳий-маънавий камолотининг асосий воситаси, бош идеал ғоя сифатида қабул қилиб, уни қизғин тарғиб этган шоирдир. "Таъвиз ул-ошиқин" девонининг тузилиши ҳам Навоий девонлари тузилишини эслатади: аввал Парвардигор ҳамди, кейин Пайғамбар наъти, ундан кейин орифона ғазаллар, кейин эса ошиқона ғазаллар келтирилган. Бундан ташқари, девон ичидаги ҳар бир ҳарф билан бошланадиган ғазалларнинг биринчиси тасаввуфий орифона ғазал экани ҳам Навоий анъаналарининг кўринишидир. Шуни эътиборга олиш жоизки, ҳамд ва наът ғазаллар шунчаки Оллоҳ қудрати ва Муҳаммад (САВ) таърифидан иборат эмас. Бу ғазалларда тасаввуфнинг ваҳдатул вужуд ғоялари акс этган, яъни одам ва олам бирлиги, олам ашёлари, одам қалбида Оллоҳ нурининг тажалли этиши санъаткорона тасвирланган. Айтиш мумкинки, шоирнинг ҳар бир сўфиёна ғазалида тасаввуфнинг турли ғоялари акс этган, турлича талқин ва таърифлар келтирилган.

"Таъвиз ул-ошиқин" девонида "Ҳар кимки фақр гўшаси", "Соқиё, тут тўло рангин қадаҳ", "Эй носиҳ", "Яна кўнгулга солиб ишқинг", "Тариқи ишқ аро" деб бошланувчи ва бошқа бир қатор ғазаллар борки, Огаҳий тасаввуфининг ишқ ва ҳусн, поклик ва муқаддаслик, руҳий камолот ҳақидаги ғоялари ифодаланган. Масалан, шоирнинг "Гар тонг ичра истасанг, эй дил, сафойи руҳ" мисраси билан бошланувчи ғазалини олайлик (Огаҳий. Асарлар, I жилд. Девон. F.Fулом номидаги адабиёт ва санъат нашриёти. Тошкент-1971 й. 144-бет). Тўққиз байтли ушбу ғазалда Ҳақ йўлини танлаган солик (йўловчи) олдидаги талаблар, эришиш лозим бўлган мақомотларни ёдга солар экан, китобхон кўз ўнгида тасаввуф йўлини яхлит бир тарзда гавдалантира олган. Аввало, ғазални тўлиқ келтирамиз:

Гар тонг ичра истасанг,
эй дил, сафойи руҳ,
Тан чиркини риёзат ила қил жудойи руҳ.
Бегона қил, гар одам эсанг
ўзни нафсдин,
Ихлос ила мудом ўлубон ошнойи руҳ.
Зиллат санга ҳамиша етурмак
муроди нафс,
Қилмоқ сани азиз мудом иқтизойи руҳ.
Ундар ҳақиқат оламининг сайриға вале,
Ғафлат била эшитмагунг
асло нидойи руҳ.
Тун-кун хаёли ёрни жон ичра асрағил,
Ким, хуштурур ҳамиша бадан
бўлса жойи руҳ.
Топ истасанг ҳаёти абад ёр васлини,
Ким, васли ёрдур буки дерлар
бақойи руҳ.
Созинг етурди жонима қувват,
муғанниё,
Гўёки эрди нағмаи созинг ғизои руҳ.
Соқий, карам қилиб тут манга
соғари фано,
Ким, хотирим бу дайр аро
истар жалойи руҳ.
Тан роҳатини, Огаҳий,
тун-кун талаб қилиб,
Кўрунг раво қачонғача ранжу анойи руҳ.

Изоҳлар:

1. Сафо - тозалик, мусаффолик. 2. Чирк - кир, ғубор. 3. Иқтизо— талаб, шарт. 4. Ғизо— озиқ-овқат (бу ерда озуқа, қувват маъносида). 5. Жало— Ватанни тарк қилмоқ, ташлаб кетмоқ. 6. Ано— машаққат, қийинчилик, азоб-уқубат.

Шоир ғазалга "руҳ" сўзини радиф сифатида танлаб, солик қалбининг нечоғлик пок эканлигини ана шу восита орқали очиб беради. Чунки, тасаввуф, биринчи галда руҳнинг халоскори деб қаралган. Зеро, инсон руҳи—мутлақ руҳдан келган жавҳар бўлиб, у ўз аслига қараб интилади ва бу интилишда дунёвий кишанлардан қутулишга жазм этади. Руҳ ҳуррияти шу боис ҳам тасаввуфнинг асосий талабидир.

Навоий "Лисон ут-тайр" асарида: "Тангри инсонни яратди, гўё ўзи ошиқ, у маъшуқ бўлди",— дейди. Исломнинг муқаддас китоби бўлмиш Қуръони каримнинг Бақара сураси, 28-оятида "Ўлик танангизга жон берган, кейин ўлим берадиган, сўнгра яна тирилтиргандан кейин ўзига қайтажагингиз— Оллоҳни қандай инкор қиласиза?"— дейилади.

Ана шунинг учун ҳам шоир "Гар тонг ичра истасанг, эй дил, сафойи руҳ" дея шарт қўйиб, шундай мурожаат қилади:

Гар тонг ичра истасанг, эй дил, сафойи руҳ,

Тан чиркини риёзат ила қил жудойи руҳ.

Ҳа, руҳияти покланган кишигина "Тонг ичра" роҳат қила олади. Бу тонг қандай тонг? Бу— Ҳақ даргоҳи, ёхуд комиллик сари элтувчи нурли йўл. Унга эришиш учун "тан чирки"дан— инсонни тўғри йўлдан оздиргувчи жамики иллатлардан руҳни озод қилиш керак. Бу эса, риёзат чекиш, машаққатли меҳнат эвазига қўлга киритилади.

Бегона қил гар одам эсанг
ўзни нафсдин,
Ихлос ила мудом ўлубон ошнойи руҳ.
Зиллат санга ҳамиша етурмак
муроди нафс.
Қилмоқ сани азиз мудом иқтизойи руҳ.

"Руҳ" сўзи ўз маъносидан ташқари айрим ўринларда "Оллоҳ" маъносида ифодаланганлигини ҳам кўрамиз. Масалан, "ошнойи руҳ" ("Оллоҳ билан дўст бўлиш), "иқтизойи руҳ" (Оллоҳнинг талаблари") каби. Шунингдек, Огаҳий комилликнинг асосий шартларидан бири нафсни тийиш, ирода ва бардошни ундан устун қўйиш лозимлигини алоҳида эътироф этган. Шоир фикрича, руҳ (Оллоҳ)нинг дўсти бўлган, руҳ (Оллоҳ)нинг талабларини садоқат билан адо этган кишигина нафс олдида қул бўлмайди, хор-зорликка юз тутмайди.

Ундар ҳақиқат оламининг сайриға вале,
Ғафлат била эшитмагунг асло нидойи руҳ.

Руҳ инсонни ҳаққа чорлайди. Чунки, уни Тангри ато этган ва яна ўзи қайтариб олади. Лекин, вужуди ўткинчи дунёнинг ҳою ҳаваси, шовқин-суронига тўлган одам қалбидаги руҳ нидосини эшита олмайди, ғафлат уйқусидан уйғонмайди. Чунончи, туну кун қалбда Оллоҳнинг васлига етишиш орзуси яшаши керак. Бу орзудан бегона жон ўлик бир вужуддир. Зеро, илоҳ ишқи баданга тириклик ато этган руҳ кабидир:

Тун-кун хаёли ёрни жон ичра асрағил,
Ким, хуштурур ҳамиша бадан
бўлса жойи руҳ.

Кейинги байтда эса, шоир шундай дейди:

Топ истасанг ҳаёти абад ёр васлини,
Ким, васли ёрдур буки дерлар бақойи руҳ.
Созинг етурди жонима қувват, муғанниё,
Гўёки эрди нағмаи созинг ғизойи руҳ.

Бизнингча, ғазалдаги фикр, ғояларнинг авж нуқтаси шу ерда кўринади. Ошиқнинг орзуси— ёр васлига етишиш, унга эришиш эса боқийлик сари юзланишдир. Огаҳий бу байтларда энг олий мақом— камолот чўққисини назарда тутган. Шунингдек, "муғанний"га мурожаат қилиб, уни лирик қаҳрамон жонига қувват, маънавий озуқа берган пири комил, муршид тимсоли сифатида акс эттиради. Чунки, у соликни Ҳаққа ундаган, тадрижий камолотини таъмин этган.

Айни пайтда, байтнинг ўзи шогирднинг устозга шукронаси сифатида намоён бўлган.

Мақтаъ байтдан олдин "соқий" дея шоир тангрига илтижо қилади ва ўзига ҳам "Соғари фано"— йўқлик майини тутишини сўрайди, бутун вужуди, тафаккури, руҳияти унинг нуридан жилваланишини истайди. Бу ҳолат эса, комилликнинг энг олий сифати бўлиб, шоир шу сифатни орзу қилади:

Соқий, карам қилиб тут
манга соғари фано,
Ким, хотирим бу дайр аро
истар жалойи руҳ.

Ғазалнинг сўнгги байтида санъаткор ўзига-ўзи мурожаат қилган чоғда шундай "дашном" беради:

Тан роҳатини, Огаҳий,
тун-кун талаб қилиб,
Кўрунг раво қачонгача ранжу анойи руҳ.

Сўзи сўнгида шоир гўё "Қачонгача тан роҳатини ўйлаб, нафсга қул бўлиб, руҳингга ранжу аламлар соласан, қачон сен унинг нидосини тинглайсан? Унга шерик бўлиб, талабларини холис адо этасан?" дея савол қўяётгандек бўлади. Бу усул, яъни шоирнинг ўзини ўзи танқид қилиши ҳам анъанага мувофиқ бўлиб, бу асарнинг таъсирчанлигини оширишга хизмат қилади. Яъни, шоир билан лирик қаҳрамон мақсадлари гўё қўшилиб кетади. Шоирнинг хулосаси шуки, тасаввуф йўли— руҳни озод қилиш йўлидир. Тан ва руҳ бирдай роҳатланмайди, тан роҳати руҳга азоб, руҳ роҳати эса танга азоб. Яхшиси, таннинг роҳатидан воз кечиб, руҳнинг фароғатини таъминлаш ва шу орқали Ҳаққа восил бўлиш афзал.

Баҳодир ВАЛИЕВ,
ТДПУ 2-курс магистранти

ГРИППДАН САҚЛАНИНГ!

Shifokor ogohlantiradi

Совуқ иқлимнинг кириб келиши билан грипп қўзғатувчи вируслар учун қулай шароит туғилиб, аҳоли ўртасида унинг тарқалиши кузатилади. Вахоланки, ўткир респиратор вирусли инфекция номини олган гриппнинг "А", "В", "С" серотиплари мавжуд. Айниқса, "А" серотипи юқори вирулентликка ва контагиозлик хусусиятига эга. Ўз навбатида бу вирус хусусиятларини ўзгартириши ва янги штамм ҳосил қилиши сабабли хасталикнинг қайта такрорланишига олиб келади. Шунингдек, ёшлар ва қариялар ўртасида кўпроқ тарқалиб, оғир хасталикка чалинтириши, асоратлар қолдириши ва айрим ҳолларда ўлимга ҳам олиб келиши мумкин.

Касалликнинг манбаи: бемордан ҳаво орқали бошқаларга ўтади, ундан соғайган одамда эса мазкур вирус штаммига нисбатангина иммунитет пайдо бўлади, шу сабабли у гриппнинг бошқа бир тури билан яна касалланиши мумкин. Унинг яширин даври эса 3 кунгача давом этади.

Шунингдек, инсонда тўсатдан бош оғриши, совуқ қотиш, танада ҳароратнинг кўтарилиши, оёқ ва қўл бўғинларида оғриқ пайдо бўлиши, холсизлик, терлаш, йўталнинг пайдо бўлиши ва қусиш ҳоллари юз бериши мумкин.

Касалликка чалинган одамлар бронхит, пневмания, синусит, отит, танзилит, ангина каби асоратларга ҳам йўлиқишлари мумкин. Бу вирус юрак ва ўпка касалликларининг ҳуружини кучайтириб бемор аҳволини оғирлаштиради, сурункали касалликларнинг хуруж қилишига сабаб бўлади.

Касалликнинг олдини олиш:

— беморда иситма кўтарилганда ва ўзини нохуш хис этганида тиббиёт ходимларини уйга чақириш;

— хоналарни тез-тез шамоллатиб туриш, вақти-вақти билан исириқ тутатиш;

— хаста киши ҳамда у билан мулоқотда бўладиганлар 4 қаватли докали респиратордан унумли фойдаланиши;

— кўпчилик йиғиладиган театр, кинотеатр ва концерт залларига бормаслик;

— лимон ва наъматак дамламаларини кўпроқ истеъмол қилиш тавсия этилади.

Айниқса, грипп касаллигининг олдини олиш учун ўз вақтида вакцина профилактика ишларини ўтказиш мақсадга мувофиқ.

Олтибой ЖУМАЕВ,
Миробод тумани ДСЭНМ шифокори

Mulohaza

ПУЛНИНГ "КАРОМАТИ"

"Яшаш учун кураш" — азалу абад инсоният онгига муҳрланган ақида. Бизда ҳам аввалги боқимандалик касали энди йўқ. Бугунга келиб ҳамма ўз турмушини янада фаровон ва тўкис этиш билан овора. Лекин, ўша турмушни ким қандай йўл билан обод этади, асосий гап мана шунда.

Афсуски, ҳозирги кунда бу борада баъзилар бозорни маъқул кўрмоқда. Тўғри, унинг яхши томони бор, лекин, салбий томони-чи? Ҳатто айни совуқ кунларда нафақат бозорда, балоқидан кўра, пулдорлиги муҳимроққа ўхшаб қолди. Шунинг учун бўлса керак, айрим ота-оналар "мактабда ўқиб, мени ҳажга юборармидинг, ундан кўра бозорга чиқ, ўшандан фойда", дея ғўр боласининг суягини савдода қотиряптилар. Бозордаги муҳит эса барчамизга аён. Даста-даста пулни кўрган бола бош оғритиб ўқишни хоҳлармиди. Бой бўлиш айб эмас, албатта. Лекин, иқтисодий бойлик билан маънавий бойлик бақамти ортиб борса, бундай кишилар бағри кенг, саховатпеша, маърифатли шахсларга айланадилар.

ки метродан чиқаверишларда ҳам катталар сингари айрим ёш-ёш болаларнинг сигарета, писта, лимон кабиларни сотиб турганлигининг гувоҳи бўласиз. Эрта бир кун улғайиб, ўша болалар моддийликка берилиб, маънавий, маърифий жиҳатдан қашшоқлашиб қолмасмикинлар? Шунингдек, бундай болаларнинг она-Ватанлари эртаси ҳақида қайғуришлари ҳам даргумондир.

Ёдга олсак, аввалари, қизникига совчилар борса, куёв болани ўқиганми, ҳарбий хизматга борганми, деб сўрашарди. Баъзи қиз узатувчиларга куёвнинг ўқимишлилигидан, одоб-ах-

Ўз навбатида, ҳозирги вақтда бир гуруҳ мактаблардаги ҳолат ҳам ўзгарган. У ерда аксарият аёл муаллималар билим беряптилар. Эркак ўқитувчилар бўлса, ҳозир мўмай пул топиладиган ишлар билан машғул. Фикримча, уларнинг мактабларда ишлаганлари дуруст эди. Боиси, ўқувчилар кўнгли юмшоқ аёлнинг фанига нисбатан, қаттиққўл эркакнинг фанига масъулиятлироқ ёндашармидилар. Бир замонлар маърифат оламида дунёга донғи кетган буюк алломаларимиз билан фахрланамизу, афсуски ўзимиз уларга муносибмизми, деб ўйлаб ҳам кўрмаймиз. Аслида бу фахр бизга масъулият юклайди-ку?!

Санъат соҳасида ҳам "бизнес" намоён бўлмоқда. Эстрада хонандаларидан бири шеър топиб, унга куй басталаб, тайёр қўшиқ сифатида пулдор ҳаваскорларга сотаётганини эшитганим бор. Имкониятингиз (албатта, пулингиз) етса, уни сотиб олиб, сиз ҳам бемалол "таниқли" деган номга сазовор бўлишингиз мумкин. Бухоролик бир танишим Отчопар бозорида савдо қиларди. Тахминан, бир йилча кўришмадик. Якинда учратиб қолдим. Унинг айтишича, ҳозирда эстрада гуруҳи тузиб, концертлар намойиш этиб, анча машҳурлашиб қолган эмиш. Қайдам, балки, у ҳам юқоридаги усулдан фойдалангандир? Лекин, ўша танишим билан суҳбатлашганимдан сўнг, ўтган йили консерваторияга ўқишга кира олмаган, анчагина иқтидорли бир маҳалладошимга "янгича" маслаҳат бериш даркормикан, деб ўйлаб қолдим. Хуллас, пул деганда унинг "кароматы" билан биргаликда "аломати" ҳақида ҳам чуқурроқ ўйлаб кўрсак, ёмон бўлмас-ов...

Камолиддин АЛИОХУНОВ

Ўқув масканларида ўқувчиларнинг яхши билим олишлари билан бирга, уларнинг соғлом бўлиб етишишларига катта аҳамият берилмоқда. Қибрай туманидаги Ҳ.Ҳ. Ниёзий номидаги 30-ўрта мактаб қошида тиш даволаш маскани фаолият кўрсатмоқда. Шифокор Гўзал Ҳожихонова 11 йилдан буён шу масканда ўқувчиларга ёрдам бериб келмоқда.
Суратда: Г.Ҳожихонова иш устида.

Olam mo'jizalari

Тошдаги гўзаллар

Маълумки, донолардан ноёб асарлар, тарихий ҳужжатлар, ёдгорликлар, суратлар қолмаганда эди, биз бу алломалар ҳақида ҳеч нима билмас эдик. Бунга мисол тарзида Шри Ланканинг қоқ марказидаги тошқўрғон деворларига ишланган суратларни айтиш мумкин.

Сигирия номли бу тошқўрғон Шри Ланка пойтахти Коломбодан 200 километр узоқликда жойлашган. Бу ердан ўрта асрдаги пойтахт — Анурадхануравгача 70 километр масофа. Айланма тош нарвонлар узунасига чўзилган галереяга етгунингизча тинка-мадорингизни қуритади. Унинг баъзи ерларида Кассана подшолик қилган даврда солиниб, ҳозиргача сақланган суратлар кўзни қамаштиради. Бундай баланд айланма йўлларга бир вақтлар сайёҳлар тахта нарвонлар билан чиққан бўлишса, ҳозир Шри Ланкадаги сайёҳлик бошқармаси томонидан қурилган замонавий темир нарвонлар билан хавотирсиз кўтарилиш мумкин.

Айланма йўлга чиққач, оролнинг мўъжизаси аталган машҳур Сигирия тошсуратларини кўрасиз. Йигирма бир аёлнинг расми тошга ўйиб ишланган. Буларни ўрта асрдаги Шри Ланка юксак санъатидан бир намуна деса бўлади. Балки, ўрта асрдаги Осиё санъатининг энг машҳур намуналаридан биридир.

Сигирия тошсуратларини баъзан Ажантадаги ҳинд тошсуратлари билан таққослашади. Бу тўғри эмас. Ажантадаги тошсуратлар қанчалик ажойиб бўлмасин, ўша диний тасаввурлардан четга чиқа олмаган. Уларда эркинлик бўлмаган. Сигирияда эса бутунлай бошқа олам. Шу кунга қадар бу тошсуратларда нима тасвирланганлиги ҳақида олимлар ҳалигача бир қарорга келишолмаяпти. Уларнинг бири осмондан гул сочадиган раққосалар — ансорлар деса, бошқа бири ёмғир ва чақмоқ худолари, яна бошқаси дафн этиш маросими ёки Кассана саройидаги тантана, ҳатто шунчаки, қўлда чўмилиб юрган қизлар дейишмоқда.

Одам бўйига тенг солинган гўзаллар қўшалоқ тасвирланган. Уларнинг ҳаммаси ҳар хил рангда: бири қўнғир, иккинчиси оппоқ. Рассом бу тасвир орқали қизларнинг бири зодагон, иккинчиси тарбиячи эканлигини англатмоқчи бўлгандир. Тасвир Осиё санъатида мутлақ учрамайдиган намунада тоғ деворининг юзига эркин ўйиб чизилган. Рассомнинг бу асарни қандай атагани, сарой дарвозасига гуё жон ато этган аёлларнинг ким экани номаълум. Бу суратга қараганда ҳаётнинг моҳиятини ўйлаб, дунёни тарк этгинг келмайди, яшагинг, яшаш учун курашгинг келади. Рассом барча қонунларни билган ҳолда ўзига таниш кундалик ҳаётдаги энг гўзал аёлларни танлаб тасвирлаган. Уларнинг ҳар бири бетакрор гўзаллик намунаси сифатида ҳалиҳануз кишиларни ҳайратга солиб келмоқда.

Қидирбой ТЎЛАБОЕВ

Xullas...

ЎН ЙИЛЛИК СУРАТЛАР КЎРГАЗМАСИ

Суратлар ҳаётдан сўзлайди. Йиллар мобайнида дунёнинг турли мамлакатларида сайру саёҳатда бўлган Жан Эртоус Бертраннинг уйи суратларга тўлиб кетди. Ташлаб юборишга кўзи қиядиган эмас. Турли мамлакат ва турлича қиёфалар. Самолётдан олинган ушбу суратларнинг аксарияти Жаннинг ижод маҳсули сифатида газета-журналларда эълон ҳам қилинган.

Мамлакатлар, турли минтақалар акс этган лавҳалардан, яхшиси кўргазма ташкил қилиш керак.

Шундай қилиб, Бертраннинг кўргазмаси "Ернинг юқоридан кўриниши" деб номланди. Сураткашнинг ижод намуналари томошабинларни ҳайратда қолдирмоқда. Очиқ осмон остидаги кўргазмани 2 миллион киши томоша қилди десак ишонмассиз, лекин бу рост.

Кўргазма яқин кунларда Копенгагенга кўчирилади.

ЙИГИРМА ТЎҚҚИЗИНЧИ НИКОҲ

Никоҳ тузиш ҳар кимнинг ихтиёри, бу томонларнинг келишуви асосида бўладиган иш. Европа мамлакатларида вояга етган ёшлардан кўра, катта ёшлиларнинг никоҳга кириб чиқишлари кўпроқ учрайдиган ҳодиса.

88 ёшли Гленн Вулф ва 55 ёшли Линда Эссекс бир-бирлари билан танишдилару, апоқ-чапоқ бўлиб қолдилар. Иккаласи ҳам сўнгги никоҳларини бекор қилиб улгуришган яъни, бошлари очиқ.

Шундай қилиб, галдаги никоҳ Гленн учун йигирма тўққизинчиси, Линда хоним учун эса йигирма учинчисидир. Қизиғи шундаки, бу жуфтлик такрорий никоҳ муаммоларига бағишланган шоуда танишиб қолган эдилар. Гленнга турмушга чиқиш қатъий қарорга айлангач, Линданинг йигирма иккинчи эри билан ажрашишига тўғри келди.

Қисқаси, ажралиш ва уйланиш муаммо эмас. Бир-бирларига са-ал ёқмай қолишдими, бошқа жуфт ахтаришга тушилади.

Гленн бобо ва Линда момонинг никоҳига келсак, буниси охиргиси эмиш. Худо билади... Бироқ илк қўшгани билан қўша қаришда ҳикмат кўп.

МАҚСАД — ИТНИ ҲИМОЯЛАШ

Бутунжаҳон ҳайвонларни ҳимоя қилиш ташкилоти 2008 йилда бўладиган Олимпиада ўйинларига қадар хитойликларга шундай талабни қўйди: анъанавий миллий таом ит гўштидан воз кечиш.

Халқаро спорт мусобақалари муносабати билан корейсларга ҳам 1998 йилда ана шундай эзгу таклиф айтилган эди. Бунинг ижроси қай даражада бўлганлиги ҳақида эса аниқ маълумотлар йўқ.

ana shunaqa gaplar

Sport maydonchasi

ШОҲМОТ БЎЙИЧА ЖАҲОН ЧЕМПИОНАТИ ФИНАЛ БОСҚИЧИДА

Россияда шоҳмотнинг FIDE йўналиши бўйича аёллар ўртасида ўтказилаётган жаҳон чемпионати финал босқичига ҳам етиб келинди. Унда хитойлик Чен Жуга қарши 17 ёшли россиялик шоҳмотчи Александра Коспинюк шоҳмот доналарини сурмоқда.

Икки партия давомида 1:1 ҳисоб қайд қилинди.

Ҳал қилувчи учинчи партия натижалари кутилмоқда.

ДОЙЧЕ ГЕМКОМ 2006 ЖЧГА ҲОМИЙЛИК ҚИЛАДИ

ФИФА ҳамда Германиянинг Дойче Гемком компанияси вакиллари ўтган ҳафта 2006 йили Германияда бўлиб ўтадиган Жаҳон Чемпионатига ҳомийлик қилиш тўғрисида шартнома имзолади. Шартномага имзо чекиш учун ФИФА президенти Зепп Блатер Берлин шаҳрига келди.

Шу тариқа чемпионат давомида барча телефон алоқаларига "Дойче Телеком" бошчилик қиладиган бўлди.

ШЕВЧЕНКОГА РАҚИБ ТОПИЛМАДИ

Италиянинг Милан клуби ҳужумчиси Андрей Шевченко "Украинский футбол" газетасининг ҳар йили ўтказиладиган сўрови натижасига кўра, 2001 йили Украинанинг энг яхши футболчиси деб топилди. У уч йилдан буён бу номни ҳеч кимга бермаяпти.

Сўров натижаларига кўра, у 1593 овоз жамғаришга мушарраф бўлди. Иккинчи ўриндаги "Шахтёр" клубининг ҳужумчиси Зубов эса 848 овоз билан ортда қолди.

ФРАНЦИЯЛИК МУРАББИЙ ВЬЕТНАМНИ ҲАМ ЗАБТ ЭТДИ

Франциялик мутахассисларга бўлган қизиқиш Осиёда ҳам ортиб бормоқда. Шу боис, вьетнамликлар ҳам француз мураббийларини жалб этишга қарор қилди.

Вьетнамликлар терма жамоасини бошқарадиган мутахассисга катта маош ваъда қилишганлиги сабабли аргентиналик, англиялик, даниялик мураббийлар хизматларини таклиф қилдилар.

Лекин Хитойдаги амалдорлар франциялик мутахассис Ламер Ренени танладилар.

АЛЬВАРО ФИНА ҲАҚМИ, НОҲАҚ?

Колумбия футбол федерациясининг президенти Альваро Фина суд олдида жавоб берадиган бўлиб турибди. У Америка кубоги мусобақаларини ташкил этиш учун ажратилган миллионлаб доллар маблағ қаерга сарфланганлигини айтиб бериши керак.

Бироқ Федерация президентининг ўзи ҳеч қандай қонунбузарлик қилганим йўқ, деб таъкидламоқда.

«КЎКСУЛТОН» КРОССВОРДИ

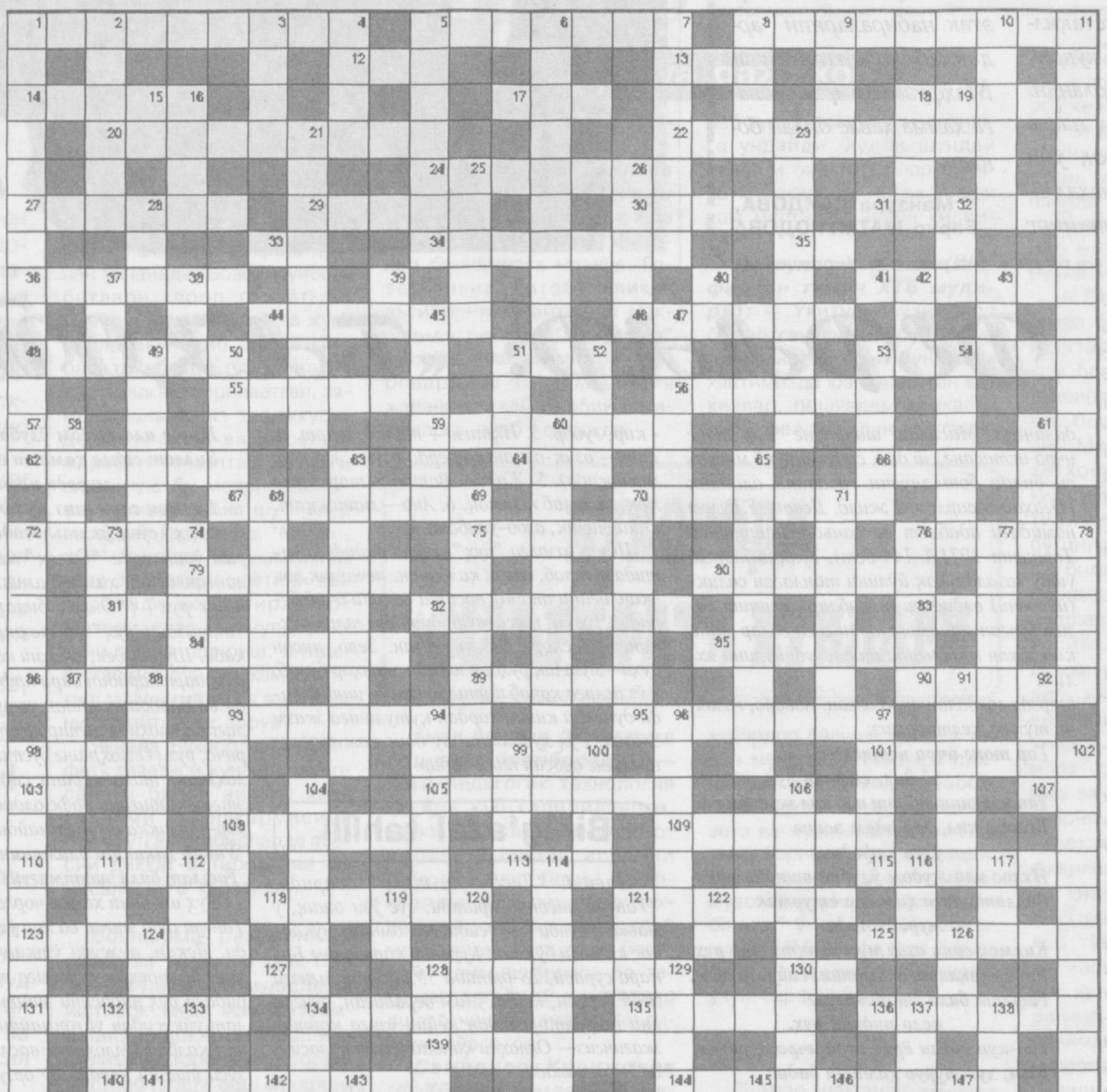

Бўйига: 1. Санъат даргоҳи. 2. Мавҳум, бўлиши... 3. Вазмин. 4. Ўзбек исми. 5. Болаларнинг дарсга қатнашини назорат қилиш. 6. Математика бўлими. 7. Йиртқич қуш. 8. Шимолий-шарқий Африкадаги давлат. 9. Айрилиш. 10. Туркия эстрада юлдузи. 11. Тоғ гули. 15. Кичрайтирувчи қўшимча. 16. Хориж эстрада гуруҳи. 18. Қайғу, ғам. 19. 3,14 қийматга эга бўлган математик атама. 21. Ноз-неъматлар ёйиладиган мато. 23. Баҳор элчиси бўлган қуш. 25. Туркиядаги шаҳар. 26. Республикамиздаги аёллар журнали. 28. Қуйруқ. 32. АҚШ нефть компанияси — ЮЭС... компани. 37. Охир, тамом. 38. Кўрсатиш олмоши. 39. Уя, ошён. 40. Қадимий мусиқа асбоби. 42. Уйилган нарса. 43. Мавжуд. 45. Мақсад. 47. Кичик сув йўли. 49. ... ва чумоли". 50. Маҳаллий врач. 51. Кўк, осмон. 52. Оғирлик ўлчови. 53. Ўрта аср ўзбек шоири. 54. Шифобахш тутатқи. 58. Рус эстрадасининг ёш юлдузи. 60. Қурувчилик. 61. Италиядаги шаҳар. 63. Тепкили қайиқ. 65. Россия футбол жамоаси. 68. АҚШ штати. 69. Биринчи қор ёққанда ёзиладиган хат. 70. Эрнинг онаси (келинга). 71. Қашқадарё вилоятидаги туман. 72. Сувчи. 73. Янги ўзбек автомобили. 74. Ёғин тури. 76. Қизлар исми. 77. Бозор қатори. 78. Аллоҳнинг қули. 87. Оддий, қийин эмас. 88. Емишга ўч, мечкай. 91. Бадхулқ. 92. Дарахт тури. 93. Оёқ кийим ичига қўйиладиган жун ёки чарм мато. 94. "Программа"нинг ўзбекчаси. 96. Кичик вақт ўлчов бирлиги. 97. Насл-... 98. Ҳийлагарлик. 99. Арабистон ярим оролидаги давлат. 100. Эркаклар исми. 102. Увол, беҳуда сарф-харажат натижаси. 104. Фильм қўйиладиган жой. 106. Республикамизнинг олдинги пойтахти. 111. Ҳаёт манбаи. 112. Булут. 114. Геометрик шакл. 116. Катя — ... терина. 117. Мотам. 119. Ильюшин самолёти. 120. Қоида, фикрлар мажмуи. 121. Ўзаро муносабат. 122. Лаҳза, вақт. 124. Гуноҳ. 126. Қиёсий даража қўшимчаси. 128. Аччиқ-чучук. 129. Амал, мансаб. 132. Қайғули. 133. Европадаги дарё. 137. Дон тури. 138. Рўзғорда ишлатиладиган асбоб. 141. Қадимги туркий қабила. 142. Кимёвий элемент, газ. 143. Судралиб юрувчи жонивор. 145. Хорижий спорт кийимларини ишлаб чиқарувчи фирма. 146. Хурофот. 147. ...мал, ...рам.

Энига: 1. Ёқилғи сақланадиган жой (нонвойчиликда). 5. Нобель кашф этган модда. 8. Ариқ бўйларида ўсувчи дарахт. 12. Арабистон ярим оролидаги давлат (қисқартмаси). 13. Чаҳориёрлардан бири. 14. Енгсиз камзул. 17. Хартумли жонвор. 18. Йил ойларидан бири. 20. Россиядаги автоном республика — ... Балкар. 22. Номардлик. 24. Эркин Воҳидовнинг ҳажвий қаҳрамони. 27. Америкалик машҳур журналист. 29. Ўзбек исми. 30. Ширкат. 31. Эътиқодли. 33. Вафодор ҳайвон. 34. Базм, тўй. 35. Биринчи мусиқий нота. 36. Мард, ботир. 41. Бўстонли боғ. 44. Математик атама. 46. Муросаю ... 48. Маълум муддат сақлаб бериш учун берилган мол. 51. Қадимий қабила. 53. Қадимда шоҳлар, буюк зотлар унвони- ... мўъминин. 55. "Меркурий"нинг туркийча аталиши. 56. Бино, уй. 57. Мультфильм қаҳрамони. 59. Шар шакли. 61. Америкалик машҳур детектив ёзувчи. 62. Халқ қўшиқларини айтувчи. 64. Пардоз. 66. Матонинг дарз кетган қисми. 67. Жуда семиз. 70. Йўлтўсар. 72. Тоғда учрайдиган шифобахш модда. 75. Илмли аёл. 76. Ҳижрий — шамсий ойлардан бири. 79. Айшишрат. 80. Бобурнинг ўғилларидан бири. 81. Байроқ. 82. Тўлқин қабул қилувчи қурилма. 83. Амударёнинг қадимий номи. 84. Бино, уй. 85. Билимли, тезкор жавоб берувчи. 86. Савдо маскани. 89. Мустаҳкам металл. 90. 30-порадаги сура ("Қуръони карим"). 93. Моҳир ошпаз. 95. Иситма туширадиган дори. 98. Миллий мусиқа асбоби. 99. Жароҳатдан қолган белги. 101. Ҳажвий қаҳрамон. 103. Собиқ "Пахтакор"чи. 105. Наврўз таоми. 107. Моҳир. 108. Географик атама. 109. Сартарош қуроли. 110. "Широқ" афсонасидаги сакларнинг оқсоқолларидан бири. 113. Исм, от. 115. Тенгсиз. 118. Моҳларойим. 121. Инсоф, диёнат. 123. Ўғлимнинг фарзанди. 125. Хаёлпараст. 127. Иккинчи мусиқий нота. 128. Турк ўзбек фирмаси ишлаб чиқараётган сақич тури. 130. ... дим, ... ри. 131. Дарахтларни парвариш этувчи. 134. Араб ҳарфларига асосланган ҳисоб. 135. Қишнинг "безаги" бўлган қуш. 136. Қисмат. 139. Тинчлик қуши. 140. Михаил Булгаковнинг машҳур асари қаҳрамони. 144. Ҳунарманд. 148. Қавариқ, оптик хусусиятга эга бўлган ашё. 149. Эна, момо. 150. Ўзбек исми. 151. Кир ювиш кукуни. 152. Бадавлат. 153. Ғайнолига ўхшаган мева тури. 154. Майда оёқ кийими. 155. Сахийлик.

Тузувчи: Давронбек ТОЖИАЛИЕВ

2001 йил, 8 декабрь сонида берилган бошқотирмалар жавоблари: "Ўзбекистон қомуси" муаммономаси:

Очқич сўзлар: 1. Герб. 2. Чақириқ. 3. Низом. 4. "Дўстлик". 5. Ғурур. 6. Шаҳар. 7. Ваколат. 8. Эркин. 9. Маданият.

Шеърий мисралар:

Қўлингда эрк, бошда ялов, тилингда сурур,
Ватанинг бор, бола-боғчанг, ор-номусинг бор.
Ўзбекистон деб аталган муқаддас ҳудуд,
Ўз давлатинг, мамлакатинг, ўз қомусинг бор.
"Ўзбек қомуси" шеъридан.

Айланма кроссворд:

Белгиланган хонадан рақам атрофига соатли йўналишда: 1. Ҳуқуқ. 2. Қонун. 3. Байроқ. 4. Давлат. 5. Сайлов. 6. Фуқаро. 7. Фармон. 8. Номзод. 9. "Адолат". 10. Таклиф. 11. Вилоят. 12. Орипов. 13. Имтиёз. 14. Виждон. 15. Ҳимоя. 16. Тизим. 17. Вазир. 18. "Шуҳрат". 19. Ҳурмат. 20. Мактаб. 21. Жамият. 22. Дастур. 23. Кодекс. 24. Касаба. 25. Муддат. 26. Хулоса. 27. Мақсад. 28. Таълим. 29. Ҳарбий. 30. Мароқ.

QUTLOV

Ҳурматли Эргаш ТЎРАЕВ!

Сизни таваллуд топган кунингиз билан чин дилдан қутлаймиз. Сизнинг бундан кейинги педагогик фаолиятингизда зафарлар тилаб қоламиз.

Сизга ўз касбингизга бўлган муҳаббат, касбдошларингизга доимий услубий ёрдам кўрсатишингизда муваффақиятлар тилаймиз.

Фориш тумани Абу Али ибн Сино номидаги 33-ўрта мактаб жамоаси

Охунбобоев номидаги тиббиёт билим юрти томонидан 1985 йилда Даминова Ширин Заҳидовнага берилган №125100 рақамли диплом йўқолганлиги сабабли **БЕКОР ҚИЛИНАДИ.**

Ma'rifat

ТАЪСИС ЭТУВЧИЛАР:
Ўзбекистон Халқ таълими вазирлиги, Ўзбекистон Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Таълим ва фан ходимлари касаба уюшмаси Марказий Қўмитаси.

Бош муҳаррир
Ҳалим САИДОВ

Таҳрир ҳайъати: Йўлдош АҲМЕДОВ, Жуманазар БЕКНАЗАРОВ, Икром БЎРИБОЕВ (бош муҳаррир ўринбосари), Шукур ЖОНБОЕВ, Фахриддин КАРИМОВ (масъул котиб), Қурбонбой МАТҚУРБОНОВ, Усмонали МУСАЕВ, Абдусамат РАҲИМОВ (бош муҳаррир ўринбосари), Ҳулкар ТЎЙМАНОВА, Нурлан УСМОНОВ, Саъдулла ҲАКИМОВ, Ўткир ҲОШИМОВ

«Маърифат»дан материалларни кўчириб босиш таҳририят рухсати билан амалга оширилиши шарт.
МАНЗИЛИМИЗ: 700083, Тошкент, Матбуотчилар кўчаси, 32.
ТЕЛЕФОНЛАР: Қабулхона — 136-54-10, масъул котиб — 136-56-42, хатлар ва оммавий ишлар бўлими—136-54-23.
Газета материаллари «Ma'rifat-Madadkor» нашриётида терилди. Pentium компьютерида Лилия БИНАШЕВА ва Малоҳат ТОШОВА саҳифалади.

Навбатчи муҳаррир: Ҳулкар ТЎЙМАНОВА,
Навбатчи: Камолиддин АЛИОХУНОВ.

Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасида № 20 рақам билан 12 июнь 1998 йилда рўйхатга олинган.
ИНДЕКС: 149, 150. Г-3117. Тиражи 14527.
Г. 1 2 3 4 5 6 Ҳажми 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А-2.
«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди.
Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси 41-уй
Босишга топшириш вақти — 20.00.
Топширилди — 20.00.